

ŠUMARSKI LIST.

Br. 1.

U Zagrebu dne 1. siječnja 1882.

God. VI.

Još koja o reorganizaciji uprave i gospodarenja u hrvatskih občinskih šumah.

Pošto je upravljujući odbor hrvatsko-slavonskog šumarskog društva na dnevni red ovogodišnje glavne skupštine bio stavio takodjer i razpravu pitanja „o reorganizaciji uprave i gospodarstva u naših občinskih šumah“, to smatraše uredničtvvo ovoga lista umjestnim još i prije same skupštine bar u najglavnijih crtah spomenuti svoje nazore o tom predmetu (u članku na str. 163. IV. svezka g. 1881. ovoga lista). Objelodanjujući spomenuti članak ne htjedosmo medjutim, kako no se veli: „sa farbom van“, i to u toliko ne, u koliko nije baš neobhodno nuždno bilo, misleć da ćemo i onako imati dovoljno sgode nazore naše i pobliže na samoj skupštini razviti, odnosno podkriepiti i razjasniti. Zato i priznajemo, da smo tamo koješta samo natuknuli, ne upuštajući se u temeljno razglasbanje. Nuđa je spomenuti članak kraj svega toga ipak pogodio cilj, svjedoče nam medju ostalimi takodjer i članci u „Obzoru“ br. 176. i 180. od 1. i 5. kolovoza 1881., u „Narodnih Novinah“ br. 251. od 3. studena 1881. i u „Agramer Zeitung“ br. 253. od 5. studena 1881. itd., koji potiču od doista uvaženih osoba, a i sadržajem su takovi, da moramo razjašnjenja radi piscem rečenih članaka u glavnom i prije svega još sliedeće spomenuti, pošto nam žali bože nije ta sreća mogla (i to s više razloga, ponajprije pako stoga, što sami pisci rečenih članaka nisu na skupštini prisutni bili) na samoj skupštini u dio pasti. Pišući spomenuti članak za „šumarski list“ imadosmo prije svega samo reorganizaciju občinske šumarske uprave pred očima, smatrajući reorganizaciju samog gospodarstva u šumah, toj šumarskoj upravi neposredno podvrgnutih, tek nuždnom i neob-

hodnom posljedicom prvašnje. Zato se nismo niti obazirali na postojeću naredbu o gospodarenju po urbarnih občinskim šumah, kao ni one tičuće se gospodarenja imovno-občinskih šuma posebice, već smo samo nastojali iztaknuti one činjenice občinske šumarske uprave, koje smatrasmo, da su u najužem savezu s provedbom same reorganizacije zemaljske šumarske uprave. Samo se po sebi pako razumieva, da se na tako zvanu državnu šumarsku upravu kano organ zajedničke ugarsko-hrvatske vlade, koji može samo posredno nadzoru naše kr. zemaljske vlade podčinjen biti, (u koliko uprava u Hrvatskoj se nalazećih šuma ne leži u okviru naše autonomije) nismo mogli obazirati. Iz toga pako sledi, da smo, govoreći o reorganizaciji občinske šumarske uprave, mogli prije svega imati pred očima samo upravu našoj kr. zemaljskoj vlasti neposredno podčinjenih občinskih i imovno-občinskih šuma, na koje se imadu skoro svi u spomenutom članku iztaknuti navodi protegnuti. S druge strane opet i nehotice bi morali u okvir takovih razmatranja o reorganizaciji naše zemaljske šumarske uprave uzeti tako-djer razmatranje reorganizacije tako zvane političke šumarske uprave t. j. organizaciju onih političkih organa, kojim prije svega prinadleži pazka nad točnim izvršavanjem ustanova občega šumskoga zakona, naravno predmnievajući, da će se i u nas politička šumarska uprava i policija neodvisnom učiniti od same zemaljske (občinske, gospodarske) šumarske uprave; jer dočim jedna bdiće nad izvršivanjem ustanova občeg šumskog zakona, imade druga tek samo rukovoditi upravu i gospodarstvo samih (občinskih, imovno-občinskih i zakladnih), pod neposrednom upravom naše vlade stojećih šuma. Politički šumarsko-upravni činovnici pako imadu isto tako kao što na občinske i imovno-občinske, i na državne kao i privatne šumarske organe paziti, da svojimi napremci ne krnje ustanove občeg šumskog zakona. Takovi su organi n. pr. šumarski nadzornici u Ugarskoj i Austriji. Prema tomu ne smiju šumarsko-politički činovnici biti ujedno i šumarsko gospodarski upravitelji šuma, niti s ovimi stajati u službovnom jedinstvu, kao što baš n. pr. do sada naši županijski nadšumari i občinski kotarski šumari.

Toliko smatrasmo nuždnim spomenuti, prije nego se upuštamo u iznovičeno razglabanje same organizacije uprave i gospodarenja po naših občinskih šumah. Velim pako u obče „ob-

ćinskih šumah“ zato, što ne ima bar po mojem nazoru bitne razlike medju imovno-obćinsko šumskim i urbarno-obćinsko šumskim gospodarstvom. Jednim i drugim je svrha ista, a i uzrok postanka sličan, prema tomu pako ne bih znao, kako bi neka gospoda opravdavala tvrdnju, da se uprava (gospodarska) imovnih i urbarnih obćinskih šuma ne bi mogla jednolično organizovati. Rekosmo mogla, ne pako da se ima.

Organizacija šumarstva, kako je to pravom iztaknuo dopisnik „Narodnih Novina“, u nas je u najtjesnjem savezu s organizacijom same zemaljske političke uprave, a to će bez dvojbe morati biti i za buduće već i zbog samih naših obćinsko-autonomnih odnošaja, nu to se može po mom sudu više odnositi na šumarsko-policajne, manje pako na šumarsko-upravno gospodarstvene organe; ovi posljednji naime ne moraju u nikakvom neposrednom stručnom odnošaju stojati sa političkim oblastmi, kao što je to n. p. do sada s našimi obćinskim kotarskim šumari, jer bi se ovi isto tako mogli neposredno podčiniti kr. zemaljskoj vladu, kao što se to novim zakonom o imovnih obćinah od 11. srpnja 1881. §. 8. učinilo obzirom na činovnike imovnih obćina.

Već godine 1879. bio je netko u „Narodnih Novinah“ br. 152 i sliedeći u članku pod naslovom „O upravi obćinskih šuma“ dobro karakterisao nedostatnost naše zemaljske kao i obćinske šumarske uprave, osobito pako medju ostalim dobro su tamo iztaknute neke mane kao i nedostatci postojećeg inštитuta naših županijskih nadšumara, te je pisac došao konačno do sliedećeg zaključka: „Iz toga slijedi, da je inštitucija županijskih nadšumara naprama današnjim okolnostim gotovo suvišna. Ako se je inžiniru moglo kao strukovnjaku opredeliti samostalno mjesto i stručno poslovanje kod podžupanije, mislimo, da se može istim pravom i obćinskog šumara tako smjestiti, mesta nadšumara dokinuti, te mjesto toga nekoliko izvjestitelja, kojim bi pripadao nadzor u pogledu strukovnog izvadjanja u svom odsjeku, ustrojiti.“ (Vidi „N. N.“ br. 153. od 5. srpnja 1879.). Ove je pako rieči, u koliko se sjećamo, napisao strukovnjak, koji je za onda i sam služio kod podžupanije, a po tom naravno iz izkustva pisao, čega radi ga i spomenusmo i to tim više, što ovaj navod ni do dana današnjega s protivne strane oprobognut nije, akoprem se mi (mimogredece

spomenuto) ne možemo uz sve to slagati sa predlogom gori spomenutog pisca, da bi se mjesto dosadanjih županijskih nadšumara uveli nekakvi podžupanijski šumarski referenti, držeći, da to ne bi ništa drugo bilo, van nova naklada već postojeće nevolje, kako smo to među ostalim već i na strani 169. ovoga lista spomenuli. Isto tako tvrdimo još i sada kao što u istom članku, da će se inštitut županijskih nadšumara kao takav morati kod reorganizacije svakako zapustiti. Gospodina dopisnika „Agramer Zeitunga“ pako, koji u br. 253. o. god. veli: „Dieser, wir müssen im Voraus bemerken, unüberlegte Aus- spruch gibt Grund genug, demselben entgegenzutreten und jenen Schreiber auf jene Momente aufmerksam zu machen, die seinem Gedächtnisse ganz entgangen zu sein scheinen: nämlich diejenige Wirksamkeit, welcher ein Oberförster bei seiner vernünftigen Organisation obliegen muss“, budi rečeno, da smo o spomenutoj izjavi svakako bar toliko razmišljali i razpravljali, koliko i on sam, pa da smo do rečenoga zaključka jedino na temelju točnog proučanja i poznavanja postojećih odnošaja došli. Kako pako dolazi spomenuti pisac do slijedećeg vele čudnovatog zaključka, toga ne mogosmo razabratи: „Würde man sich, was nicht vorauszusetzen ist, zur Beseitigung der Oberförster bewogen finden, so würde dann ganz gerathen erscheinen, auch die Förster eingehen zu machen, weil sie ohne Controle (pa tko je to ikada spomenuo ?!) eine entschiedene Last für Volk und Land wären.“

Budi još spomenuto, da se na ostale navode dopisnika „Agramer Zeitunga“ ne ćemo više obazirati moći, pošto isti, osim što apodiktično izriče nužnost županijskih nadšumara, i onako ništa drugo ne spominje van ono, što smo već i sami u prijašnjem članku ovoga lista iztaknuli. Dopisnik bivšeg „Obzora“ od 1. i 5. kolovoza 1881. pako slaže se u bitnosti, u koliko bar iz prvoga članka razabiremo, sa nazori, koje smo u „šumarskom listu“ iztaknuli, nu i njemu se čini, da županijski nadšumari nisu suvišni; dapače on veli, da su i potrebni, te veli: „Glavno pravilo u obće i to priznato po šumarskih piscih, tako starije kako i novije dobe, jest, da je za valjano vodjenje uprave i urednoga gospodarenja potrebna promišljena i pametna organizacija šumskoga osoblja te gospodarstveni propisi, koje koristno izvadjeti mogu samo strukovnjaci, to jest šumar-

sko osoblje. Ovo se dieli: kod manjih površina šume u upravno osoblje (kot. šumari i njim podredjene šumske čuvare); kod većih šumskih prostora, za koje je postavljeno više šumara, u nadzorne organe kao ovdje nadšumari, a kod osobito prostranih šuma u ravnateljske organe“ itd. Ali za boga miloga, ta ni mi nismo u šumarskom listu tu činjenicu i potrebu nikada poricali, ili zar smo mi ikada gdje izrazili želju, da budu u buduće občinski kotarski šumari bez nadzora itd.? Ta odkuda na jedanput ta tvrdnja? Isto tako nam sjegurno nije nikad ni na kraj pameti bilo uztvrditi, da sadanji županijski nadšumari, ako hoće, ne bi imali dovoljno posla, dapače obratno, mi bi se usudili na temelju obstojećih zakona, naredaba i odnošaja i dokazati, da bi županijski nadšumari morali dan i noć raditi, ako bi zbilja sve ono uraditi htjeli, što zakon, naredbe, služba i stanje šuma i šumarstva u zemlji danas od njih zahtievaju. Odkuda dakle i ta tvrdnja g. dopisnika „Obzora“, toga ne znamo.

Bojazan g. dopisnika pako, da bi se moglo uslied tobožnjeg nastojanja nekog činovnika dogoditi, da se državne i občinske šume i njihova uprava pod jednu kapu sprave, posve je netemeljita, kako je to takodjer s nadležne strane nedavna očito i u službenih naših novinah izjavljeno. Dopisnik „Nar. Novina“, koji u članku „Osrt na upravu občinskih šuma“ broj 251. od g. 1881. takodjer i to opetovno ovaj predmet pretresuje, takodjer je mnjenja, da se dosadanje inštitucije županijskih nadšumara ukinu, zagovarajući međutim i to: „da se kod svake podžupanije postave stručari u svojstvu „šumarskih referenta“, koji bi bili ujedno i nadzorni i upravni organi, stojeći u doticaju i u službenom poslovanju putem kr. podžupanija sa šumskim odsjekom vis. kr. zemalj. vlade.“

Inače pako još zagovara i temelji pisac spomenutog članka prije svega ustrojstvo posebnog šumarskog odsjeka kod kr. zemalj. vlade.

Moramo priznati, da nam se baš taj članak u „Narodnih Novinah“ od svijuh, koji su u posljednje doba obzirom na taj predmet po raznih naših časopisih objelodanjeni, čini najboljim; iz njeg je jasno razabratи, da su piscu ne samo obstojeći odnosi dovoljno poznati, nego da je i mnogo o toj stvari razmišljaо, u cijelosti međutim čini nam se i taj isto tako manjkav, kao i svi drugi, a i tendencija mu je većim dijelom više poli-

tički, nego strukovno opravdana. Inače ne nalazimo u njem nikakvih novih ili možebiti posebnih nazora odnosno predloga pogledom na samu stvar, o kojoj uzesmo tuj razpravlјati.

Na početku ove razprave iztaknusmo već, da smo članak „o reorganizaciji uprave i gospodarstva po naših obćinskim šumah“ prije svega zato u IV. svezku šumarskog lista od godine 1881. priobéili, jer je imala biti ova „reorganizacija“ predmetom razprave na ovogodišnjoj glavnoj skupštini šumarskoga družtva. Razprava bila je i zbilja na dnevnom redu, a i razpravljalo se o njoj na skupštini u Krapini, pa zato ćemo se i tuj na kratko još i na tamo vodjene razprave osvrnuti. Poznato je već, da se na rečenoj skupštini u tom pogledu žali bože nije ništa konkretna zaključilo, dapače čitav tek razprave bio je posve jednostran, gospoda izvjestitelji bo, zapustiv upravno stanovište, razlagahu nam u liepih govorih lih samo gospodarstvene nedostatke u obćinsko - šumarskoj upravi s osobitim obzirom na za onda baš netom izasli zakon od 11. srpnja 1881., kojim se razjašnuju odnosno preinačuju neke ustaneove zakona od 15. lipnja 1873. o imovnih obćinah u hrvatsko - slavonskoj vojnoj krajini, tako da bismo cieku tu razpravu donekle mogli smatrati tek samo teoretičkom ilustracijom postojećih odnošaja; gospoda izvjestitelji nisu, prem to pravom očekivasm, nikakav stvarni predlog, kako li bi valjalo zemaljsku šumarsku upravu organizovati, pred nas iznieli. Nedostatnost vremena prisili dakle skupštinu stvoriti poznatu onu rezoluciju, kojom se poglavito mislilo sklonuti Visoku kr. zemaljsku vladu, da sazove anketno povjerenstvo, koje bi riešenje tog velevažnog pitanja imalo u pretres uzeti, zaključak, što smo ga na istom temelju i pod istimi uvjeti mogli već i pred koju godinu stvoriti, a svakako i većim uspjehom prije, dok još nije bio gori spomenuti zakon u život stupio. I tako vidimo, da se uzprkos svih naprezaњa na toj toli željno izčekivanoj skupštini de facto ma baš ništa nije učinilo u prilog riešenja pitanja: kako bi nam valjalo organizirati zemaljsku šumarsku upravu, osobitim obzirom na upravu i gospodarenje po obćinskih šumah.

Riešenje toga pitanja je dakle još dan danas isto tako jedva predmetom diskusije pojedinih strukovnjaka, kao što je već prije više godina bilo.

Jasno nam je medjutim ipak bar to, da je riešenje toga pitanja jedna od najvrućih želja hrvatskih šumara, i da se dosadanji sustav bez pogibelji mora čim prije preinačiti. Ove dve stavke nalazimo svakiputa, kad se o predmetu tom u javnosti razpravlja, jasno izražene i naglašene.

Pojedini strukovnjaci naglašivali bi osim toga u javnosti još i to, da institut županijskih nadšumara valja ukinuti, a mjesto tih zahtevahu neki od njih, kako to već iztaknusmo, nekakove podžupanijske referente, svi pako naglašivahu potrebu ustrojstva posebnog šumarskog odsjeka kod kr. zemalj. vlade u Zagrebu.

To je skoro sve, što je do sada u javnosti pozitivna o tom predmetu rečeno, pa zato možemo i mi prihvati onu dopisnikovu „Narodnih Novina“, gdje veli: „Ne preostaje nam dakle ništa drugo, nego da se prihvativmo radikalnog sredstva, pa da šumsku upravu odozgor i dolje, kako valja, organizujemo.“ Preostaje nam sad samo još odgovoriti na pitanje kako? Dio ovog pitanja nastojasmo već i člankom: „Razmatranja o reorganizaciji uprave i gospodarenja po hrvatskih občinskim šumah“, koji u IV. svezku g. 1881. ovoga lista objelodanismo, bar u najglavnijih crtah orisati, označivši tamo obćenito naše stanovište i nazore o tom predmetu u gospodarstvenom pogledu, pak zato mislimo, da nam je slobodno sada i na sam oris te po nami zamišljene reorganizacije državne, odnosno kod nas zemaljske šumarske uprave preći, i to nastojati ćemo sada ne kao posljednji puta gospodarstvenu, već lih samo upravnu stranu toga pitanja riešavati.

Učinit ćemo to pako i uzprkos toga, što smo osvjedočeni, da još nije hora za objelodanje takovih nazora stoga, jer u najnovije doba objelodanjuju se malo ne u svih naših političkih časopisih amo odnoseći se članci, i to više na uštrb nego li u prilog stvari, pak što konačno ipak držimo, da bi se takova manje više lih strukovna pitanja prije svega u našem glasilu, i to temeljito razpravljati imala.

Pod neposrednu upravu i nadzor naše kr. zemaljske vlade spada (kako znamo) prije svega do 230,000 hektara šuma imovnih občina bivše vojne krajine, do 380,000 hektara šuma raznih urbarijalnih občina, a zatim još i do 430,000 hektara privatnog šumskog posjeda. Osim toga imamo još u Hrvatskoj i Slavenijⁱ

i 538,000 hektara državnih šuma, koje su neposredno zajedničkom ugarsko-hrvatskom ministarstvu poljodeljstva u Pešti podčinjene, ter za koje i onako postoji u Zagrebu posebno kr. šumarsko ravnateljstvo.

Da znameniti taj šumski posjed i njegova bezdvojbeno velevažnost po domovinu našu svakako znatnu pazku od strane vlade zaslužuje, izvan svake je dvojbe.

Autonomija naše vlade pako namiće joj sjeguruo i dužnost, brižno bedit ne samo nad uzdržanjem, no i nad čim uharnjom uporabom tog narodnog imutka, kojega narodno-gospodarstvena vriednost uz to još i danomice raste.

Pomnja, koja se od strane visoke naše vlade već kroz više decenija u manjoj ili većoj mjeri osobito našim občinsko-šumarsko upravnim odnošajem posvećuje, čini nam se nedvojbenim jamstvom, da visoka naša vlada neće na tom putu stati, već da će, imajući narodno blagostanje pred očima, čim prije i možebitne mane postojećeg šumarsko-upravnog sustava odkloniti, odnosno takove mjere poprimiti, koje će odgovarati ne samo narodno-gospodarstvenim odnošajem naroda našeg, no i zahtjevom racionalno i umno uredjenog šumarenja u obće. Dokazom tomu budi nam slobodno primjerice ovdje iztaknuti najnovije čedo u tom pogledu, poznati zakon od 11. srpnja 1881., kojim se je bezdvojbeno mnogo učinilo u prilog boljoj budućnosti naših imovno-občinskih šuma i njihovog gospodarstva.

Motrimo li nadalje postojeći u nas već šumarsko-upravni sustav, to nalazimo sliedeće važnije uredbe. Kano vrhovne u nas šumarsko-upravne oblasti domaće vlade iztaknuti nam je prije svega gospodarski odsjek nutarnjeg odjela kr. zemaljske vlade, komu je na čelu poseban kr. vladni savjetnik i onda u svojstvu tajnika kr. vlade ovomu dodieljeni izvjestitelj za šumarstvo. Odsjek se taj može za sada u nas smatrati vrhovnim šumarsko-upravnim organom. Kod bivše krajiške vrhovne oblasti pako vidimo, da je baš novim zakonom od 11. srpnja 1881. organizованo posebno nadzorništvo, kojemu na čelu stoji jedan kr. šumarnik i jedan kr. šumski nadzornik sa potrebnim brojem podčinjenog osoblja.

Dočim se nadalje djelokrug gospodarskog odsjeka kano vrhovne šumarske oblasti kod kr. zemalj. vlade samim šumskim zakonom i nanj odnosećimi se naredbami dovoljno razjasnjuje,

to nam opet s druge strane §. 2. rečenog zakona od 11. srpnja 1881. tumači na sliedeći način djelokrug šumskog nadzorničtva za bivšu krajinu: „Djelokrug šumarskog nadzorničtva imade se u obće protezati na nadgledanje točnog vršenja ustanova šumskih zakona od strane samih imovnih obćina, kao i od strane svih drugih posjednika šuma u hrv.-slav. krajini, nadalje na nadziranje šumarstvenih odnošaja, na poticanje i podnapanje u svrhu promicanja i napredka šumogojstva, napokon na predloge i mnenja šumarstvene struke.“

Prispodobimo li djelokrug jedne i druge vrhovne šumarsko-upravne oblasti, to vidimo, da se isti u bitnosti ne razlikuju, stoga mislimo, da po konačnom utielovljenju krajine materi zemlji ne mogu ni te dvie oblasti nadalje uzporedo obstojati, već da će se morati stopiti u jednu.

Posljedica spoja tih dviju oblasti pako po našem mnenju bar ne može biti naravnija, van odlučenje šumarskih agenda od gospodarstvenog odsjeka kr. zemalj. vlade i ustroj novog posebnog šumarskog odsjeka kod unutarnjeg odjela kr. zemalj. vlade. Osnovano je to ne samo na obstojećih okolnostih i potrebočah, no i s gledišta mogućnosti shodne i odgovarajuće trajne buduće organizacije zemaljske šumarske uprave u obće opravdano.

Iz ovoga nadalje sledi, da će se djelovanje te vrhovne zemaljske šumarske oblasti imati na sliedeći način ustanoviti, odnosno lučiti:

1. U djelovanje obzirom na upravne i gospodarstvene odnošaje imovnih obćina, kako to §. 3. zakona od 11. srpnja 1881. ustanovljuje.

2. U djelovanje obzirom na upravne i gospodarstvene čijenice šuma postoećih urbarnih obćina, primjereno ustanovam §. 148. nacrtu osnove šumskog zakona za Hrvatsku i Slavoniju i

3. U djelovanje obzirom na vrhovni nadzor svih šuma u Hrvatskoj i Slavoniji, prema ustanovam obćeg šumskog zakona.

To je, scienimo, onaj temelj, na kom će se sve dalnje čijenice zemaljske naše šumarsko-upravne organizacije osnivati, smatrajući, da se daljni ustroj podredjenih inštancija i ureda bude mogao samo obzirom na ustrojstvo te vrhovne šumarsko-upravne oblasti u zemlji i njen djelokrug urediti.

Za izbjegći ipak kojekakvomu možebitnomu nezgrapnomu tumačenju, spomenuti ćemo još i temelje, za koje držimo, da se u obće stvoriti imadu, hoćemo li se i zbilja nadati dobromu uspjehu. Temelji ti su pako međutim već i u samih ustanovah šumskih zakona dovoljno označeni, od kojih nam n. pr. §. 22. šumskog zakona označuje, tko je dužan i koliko šumara postavljati, koju nam činjenicu međutim još jasnije izriče §. 149. nacrta osnove novog šumskog zakona. — Isto tako nalazimo i sve amo se odnoseće potrebno za imovne obćine izraženo već i u naputku za službovanje i gospodarenje kod imovnih obćina u hrv.-slavonskoj krajini.

Najbitnija bi promjena imala nastati jedino obzirom na upravn i gospodarenje urbarnih obćinskih šuma i gledom na djelovanje nadzornih im organa t. z. županijskih nadšumara, kojim bi se imalo, kako to već opetovano iztaknuso, svakako u buduće oduzeti državno šumarsko - nadzorni djelokrug, primjerom prije sub 3. iztaknutom djelokrugu vrhovne zemaljske šumarske oblasti.

Bi li pako pri tom bilo umjestno ili ne takodjer posegnuti za već u Cislajtaniji i Ugarskoj postojećim inštitutom t. z. kr. šumarskih nadzornika, ne ćemo za sada tuj razglabati, a to s toga, što je provedba organizacije šumske uprave u tom pogledu u najtjesnjem savezu sa provedbom odnosno objelodanjenjem novog šumskog zakona, kako to n. pr. i ustanove §§. 25., 26., 27., 28. itd. novoga ugarskoga šumskoga zakona od g. 1879. kažu, od kojih nam ovdje razjašnjenja radi budi slobodno bar §. 28. i §. 30. spomenuti. §. 28. glasi:

„U svrhu nad svimi šumami vodjenog nadziranja razdijeluje ministar za poljodeljstvo, industriju i trgovinu, cielu zemlju primjereno šumskim površjam u okružja, na čelu svakog šumarskog okružja stoji po jedan, na predlog ministra poljodeljstva, obrta i trgovine po Njegovom veličanstvu imenovani kr. šumarski nadzornik, komu je dodieljeno potrebito šumarsko osoblje.“ I onda §. 30., koji glasi:

„Kr. šumarski nadzornik bdije nad tim, da se unutar mu podčinjenog okružja ustanove zakona kao i naredbe ministra poljodeljstva, obrta i trgovine i upravljujućeg odbora savjestno vrše. Osobito pako valja da bdije nad tim, da se ustanovljene gospodarstvene osnove i zbilja u svakom pogledu ob-

državaju. Zakonu ili oblašću propisanoj naredbi se protivljujući način šumarenja dužan je prijaviti kompetentnomu upravljačemu odboru itd.

Dočim dakle ne bude obzirom na upravne odnošaje imovnih občina potrebno osobitih promjena u organizaciji provesti, jer nas sjegurno u tom pogledu mogu već i ustanove novog zakona o imovnih občinah podpunoma zadovoljiti, imati će se organizacija ostalih dviju državno - šumarsko - upravnih grana tako rekuć od temelja ustrojiti.

Što se ustrojstva šumarsko-policajnih organa i oblasti tiče, držimo, da će biti najbolje, ako i mi Hrvati poprimimo sustav kr. šumarskih nadzornika, kakav nalazimo sada po svih ostalih zemljah ove monarkije, samo što nam pri tom odnošajem i obstojnostim primjereno ne bude potrebno takodjer i inštitut o kružnih povjerenika šumarstva usvojiti, jer dva do tri kr. šumarska nadzornika biti će dovoljna za svu Hrvatsku, Slavoniju kao i bivšu vojnu krajину.

Obzirom na uredjenje gospodarstvenih i upravnih odnošaja po šumah bivših urbarnih občina držimo, da bi najjednostavnije bilo poprimiti u načelu sustav uprave občinskih šuma, kako n. p. u Pruskoj postoji, ter koji je i čitaocem već poznat, u koliko bo o njem obširno već i u 3. svežku g. 1880. ovoga lista na strani 113. i sliedećih razpravljasmo.

Samo se po sebi pako razumieva, da bi se obzirom na odgovornost i djelokrug pojedinih organa imale našim hrvatskim odnošajem primjerene promjene izvesti, promjene, koje bi se medjutim lasno i bez uštrba po samu ciel provesti dale.

Tim smo dovoljno karakterizovali nazore naše, po kojih mislimo, da bi se organizacija naše zemaljske šumarske uprave provesti mogla, priležeći schema pako označuje bit same te organizacije slikovno:

Kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove.

Odsjek šumarski.

I. Odjel za šumsku policiju kr. šumarsko nadzorničtv o	II. Odjel za imovne občine Šumsko-gospodarstveni uredi	III. Odjel za urbane občine kr. šumarski uredi Šumsko gospodarsko vijeće Šumarsko-upravni kotari, odnosno kotarske šumarije.

Odviše bismo se udaljili od samog predmeta, kad bi se upuštali ovaj puta još i u potanje razglabanje organizacije i djelokruga tih pojedinih ureda i grana, nu učiniti ćemo to prema potrebi i do sgode drugi puta.

Zakon od II. srpnja 1881.

Zakon od 11. srpnja god. 1881., kojim se razjašnjuju, odnosno preinačuju neke ustanove zakona od 15. lipnja 1873. o imovnih obćinah u hrvatsko-slavonskoj vojnoj Krajini, svojimi ustanovama toliko zasieca u sve odnošaje naroda hrvatskoga po Krajini, da mora sjegurno najveću pozornost svih mjero-davnih faktora uzbuditi. Zato i nalazimo rek bi svaki dan po raznih domaćih časopisih dopisa i članaka, stranom takovih, koje mu ustanove opravdavaju i razjasnjuju, stranom opet takovih, te dosta temeljitih, koji nastoje njegove mane i manjkavosti izticati, odnosno pokazivati. Mi smatramo pojav taj posve naravnim, sjetimo li se samo, da je zakon taj do zadnjega momenta bio zastrt nekom koprenom tajnosti, koju mo- gaše tek samo nekoliko sretnika još i prije 11. srpnja odkriti, tako da je zakon ne samo narod, no i naše šumare toli izne-nada zatekao, da će se tekar nakon poduljeg razdobja moći s njim upoznati, odnosno sprijateljiti.

Čitajući i proučavajući novi zakon, ter prateći pomno i savjestno sve, što se o njem u javnosti pronio, čekasmo ne-strpljivo, neće li nam tkogod od one gospode imovno-obćinskih šumara, kojih se ipak u prvom redu tiču ustanove ovog za-kona, i za naš list koju pripislati i tako ne uzesmo sve do sada sgodu, da se nanj osvrnemo, nu videći, da nam je svako izčekivanje s te strane uzaludno, to odlučismo u interesu stvari u našem listu spomenuti članak, što ga je, kako sjegurnošću uztvrditi smijemo, napisao jedan od najvrstnijih naših drugova u zagrebački dnevnik „Pozor“ br. 28. i 29. od godine 1881. Napisao ga je i objelodanio strukovnjak, koji je sjegurno te-čajem svog višeljetnog već službovanja imao dovoljno sgode upoznati odnošaje i obstojnlosti, a i potrebe naših imovnih ob-ćina, pak zato ćemo taj članak tuj spomenuti:

„Institucija imovnih obćina jest jedna od najvažnijih u zemlji, jer ona imade upravljati i gospodariti velikim narodnim dobrom i podmíryati velike narodne potrebe. Dakle upravo zato, što je rečena institucija tako važna, vriedno je i potrebno, da se onaj zakon, na kojem se ona osniva i uz koj živiti ima, u javnosti naposeb kritici podvrgne i razjasni.“

„Glede prvo bitnoga zakona o imovnih obćinah od 15. lipnja g. 1873. kao takovog, morati je u kratko reći, da je bio — kao što je obće mnjenje i osvjedočenje — vrlo nepotpun, manjkav i da svrsi ni najmanje odgovarao nije. — To su uvidili i odlučujući krugovi više oblasti, te su Njegovomu Apostolskomu Veličanstvu našemu kralju podastrli osnovu zakona, kojim se je onaj prvašnji imao tako popuniti, da bude svojoj svrsi odgovarao.“

„Dok se je ob osnovi tog zakona prije njezine potvrde u glavnih ertah u javnosti govorilo, mislilo se je i bilo je nade, da će se stvoriti zakon, koji će gospodarstvo imovnih obćina ne samo spasiti, nego i unaprediti. Međutim, kada cieli zakon nakon njegovoga proglašenja u svakoj njegovoj pojedinosti saznadosmo, uvjerimo se, da nas je ona nada prevarila, jer se niti ovim popunjnjem zakona o imovnih obćinah neće naumljena svrha postići!“

„Uzrok manjkavosti tog zakona jest: što osnova njegova nije plod višestranoga izkustva i mnjenja, već je osnovana izključivo na temelju mnjenja i nazora jednoga jedinoga čovjeka.“

„Ako se je htjelo, da osnova zakona svojoj syrsi odgovara, nije se izradba njezina smjela povjeriti samo jednoj osobi, već je trebalo, kao što drugdje biva, pozvati posebno povjerenstvo i prizvati uvaženije i izkusnije članove zastupstva imovnih obćina, izkusnije predstojnike šumsko-gospodarstvenih ureda i druge strukovnjake. Na temelju njihovih nazora trebalo je sastaviti jednu cjelinu i na toj podlozi onda osnovati osnovu zakona o imovnih obćina. Ovako sgotovljenu osnovu valjalo je zatim prije nego se gotova Njegovomu Veličanstvu kralju na potvrdu podnesla, javnosti priobćiti i saslušati nazore drugih mudrih ljudi.“

„Da se je tako postupalo, imali bi danas zakon o imovnih obćinah, koji bi bio prava blagodat za krajišnike. Međutim toga nije bilo, pak stoga si smatrano za dužnost razmotriti

vrednost toga novoga zakona i iztaknuti njegove mane. Ponajprije iztaknuti nam je priznanje zakonodavcu, sto se je ovim novim zakonom pobrinuo, da bude podpuno zadovoljeno pravu i potrebi: vršiti kontrolu po narodu nad upravom i gospodarenjem njegovim dobrom, i ovime razpolagati!“

„Obéinske su šume vlastničtvo naroda, pravo je dakle i to: da narod ima po svojem zastupstvu i moć u stanovitoj sferi nadzirati činovnika u vršenju njegovih dužnosti!“

„Dobro je stoga u novom zakonu, što se u §. 1. naputka za provedbu zakona od 11. lipnja 1881. o odkupu šumskih služnosti itd. — jasno određuje: da se oni, koji pravo na uživanje obćinskih šuma imadu, jednom za izvjestno ustanove, jer to pravda zahtieva i što isti zakon opet u §. 1. „zakona kojim se razjašnjuju, odnosno preinačuju neke ustanove itd.“ — propisuje i nalaže: da samo oni mogu birati i mogu izabrani biti u zastupstvo imovne obćine, koji pravo služnosti u šumah ovih imadu, jer tako logika i pravda traže!“

„Dakako da to nije pravo onim, koji su se šepirili i tjerali svoje većinom sebične svih do sada onđe, gdje im mesta ne bijaše, jer odlučivaše većinom štetno o dobru drugoga; nu pravda i logika ne smiju nikakovim slavičnostim, sebičnostim i pohljepam mesta ustupiti, tim više, što će se — tvrdo smo uvjereni — i medju pravoužitnici naći dovoljno takovih, koji će moći svojim dobrom bolje i koristnije razpolagati, nego li su to oni činili, koji nisu za to dobro — jer tudje — dovoljno ljubavi imali. — Većina takovih nastojala je samo oko toga, kako bi to dobro čim više u osobne koristi obraćala, ne tareći si glave radi budućnosti onoga, o kojega je dobru odlučivala.“

„Da onaj, čije je dobro, bude sa ovim na svaki nacin bolje razpolagao, nego li onaj, koji znade, da to dobro nije njegovo, a može ga dobrano u svoju osobnu korist obratiti, naravna je psihologična istina, koju nije kadar nitko oprovići.“

„Žaliti je, što rečeni zakon ne sadržaje u sebi onoga, što je od tolikoga zamašaja po šumsko gospodarstvo; što nije izrično izključio od aktivnoga i pasivnoga izbornoga prava one, koji sa šumskimi proizvodi imovnih obćina špekuliraju. — Da takovi ljudi sjede kao zastupnici u jednom tielu, te sami odlučuju o svojoj osobnoj koristi, ne može se složiti sa zahtjevi morala, te se takova okolnost žali bože sveudilj trpi još samo

kod tako po narod važne inštitucije, kao što je imovna obćina. — Međutim nadati se je, da će ono, što je zakon propustio učiniti za unapriredjenje imovnih obćina, čim skorije visoka vlada naredbom t. j. da će ona izključiti špekulante s drvi od aktivnoga i pasivnoga prava izbora za zastupstvo imovnih obćina.“

„Dobro je u navedenom novom zakonu, što se je on u §. 6. i 7. pobrinuo za pristojnije stanje i budućnost činovnika imovnih obćina, jer je — moramo iskreni biti — prvobitni zakon od 15. lipnja 1873. glede toga bio vrlo žalostan, buduće da je činovnik imovnih obćina imao samo velike brige i odgovornosti, al njegova budućnost bila je na vrbi svirala — bila je tamna i bez utjehe.“

„Uvjereni smo, da će svaki činovnik rado doprinositi onaj prinos u mirovinsku zakladu, koj mu se novim zakonom propisuje.“

„Uz sve to će ipak nekojim od činovnika, najme onim, koji su prije valjanosti tog zakona namješteni, smutiti, dapače uništiti ovo veselje §. 9. istoga zakona, koji propisuje: da jamčevinu — i to razmijerno prama jamčevinam drugih javnih činovnika, preveliku u iznosu od jednogodišnje plaće — moraju uslijed provedbene naredbe od 16. kolovoza g. 1881. br. 14676 položiti i oni činovnici, koji su prije valjanosti novog zakona namješteni. — To je po većini njih upravo ubitačno, jer većina toga zahtjeva neće moći izpuniti.“

„U ostalom čini nam se, da ova jamčevina ne ima baš niti svrhe, jer onaj, koji kani štogod prnevjeriti, neće — osim da je lud — staviti na kocku svoj i možda svoje obitelji život za onoliko, što bi jedna ovakova jamčevina doseći mogla.“

„Posljedica propisa za ovakove jamčevine biti će ta, da će mnogi siromašni Hrvat morati napustiti službu šumara kod imovne obćine, te će i ovakova mjesta moći dopasti drugim.“

„Za napredak službe kod imovnih obćina vrlo je probitačno, što si je imenovanje činovnika i službenika pridržala po §. 8. novoga zakona vrhovna zemaljska upravna oblast uz stnoviti upliv odbora, jer je do sada bilo imenovanje činovnika i službenika izključivo pravo zastupstva.“

„Usljed toga se je dogadjalo, da su izbori — osobito lugara — dobrim dielom po službu kod imovnih obćina bili više na štetu, nego li na korist, a to stoga, što se kod izbora služ-

benika većinom nije gledalo na sposobnosti kompetenta, nego je skoro svaki odbornik i zastupnik gledao, da svojega štitnika samo iz osobne naklonosti i raznih drugih uzroka i okolnosti u službu protura i u njoj ga uzdrži!“

„Po zakonu od 15. lipnja 1873. bijaše za napredak šumskoga gospodarstva — (to mora svatko nepristran, bezstrastven i nesebičan pripozнати) vrlo štetno, što je strukovnjak u svom strukovnom poslu bio odviše odvisan od zastupstva; taj štetni upliv trebalo je čim prije odstraniti, a uklanja ga za dobro stvari sada ovaj novi zakon od 11. srpnja 1881.“

„Da gospodarstvo, budi kakovo mu drago, ne zapinje na štetu vlastnika, neobhodno je potrebno u upravi gospodarstva, da svatko, tko kakovu funkciju u gospodarstvu obavlja, svoj položaj, svoj djelokrug, svoju dužnost i svoje pravo točno znade i poznaje. Po zakonu od 15. lipnja 1873. toga žali bože nije bilo, te se i u tom pogledu novi zakon odlikuje pred starim; po novom naime zakonu znade i poznaje svaki funkcionar u gospodarstvu imovnih obćina bolje i točnije svoj položaj, svoj djelokrug, svoju dužnost i svoje pravo, nego li je to do sada bilo.“

„Za što sigurniji napredak svakoga gospodarstva imade biti ureditelju njegovu prvom brigom i dužnošću, da si način gospodarenja čim prije osnuje na stalnom temelju i na načelih poznatih, prokušanih i za postignuće svrhe shodnih; obzirom na ovu okolnost imovnih obćina pobrinuo se je novi zakon, da se naputkom za izmjeru, procjenu, uređenje i gojitbu šuma, šume imovnih obćina čim prije valjano za uspješno gospodarenje uredi!“

„Svaki valjani i umni gospodar, kada snuje kakovo gospodarstvo ili se već njim bavi i isto prosudjuje, mora prije svega uvažiti: je li mu njegovo gospodarstvo neobhodno nužno za samo uzdržavanje njegovo i njegove obitelji ili mu služi više kao predmet za špekulaciju, da svoj imutak pomnoži.“

„Jer se imovna obćina bavi predmetom gospodarstvenim, to i ona mora prije svega ono uvažiti, što gore navedosmo. — Kada pako to učini, onda mora zaključiti: da je gospodarstveni predmet imovne obćine, šuma, takav predmet, koji ne samo da može i ima s jedne strane služiti za špekulaciju, nego da je glavna svrha toga predmeta upravo opredieljena za uzdržavanje života pučanstva i njegoyoga gospodarstvenoga napredka

u obće. Šuma je dakle obći predmet, koj se mora uzdržati i koj posebnu gospodarstvenu upravu zahtieva.“

„Uprava pako može biti valjana i za napredak upravnog predmeta sposobna samo onda, kada u njoj ništa ne manjka, što u njezin cjeleviti stroj spada, ustanovljen polag neobhodnih i neodklonivih potreba!“

„Kada je dakle osobito obćinska šuma predmet, koj se mora uzdržati, — kada je za takov predmet neobhodno nuždna i neka stanovita uprava, koja se mora uzdržavati, to je i naravski, da se ureditelj gospodarstva mora pobrinuti, kako da namakne sredstva za neobhodno nuždnu upravu i za samo uzdržavanje svoga gospodarstva. Zato se i mora odobriti §. 17. novoga zakona o imovnih obćinah, koji govori o prinosu članova imovne obćine za podmirenje poreznih i upravnih troškova u onom slučaju, kada za njihovu podmirbu ne bi dosegnuo potrajni godišnji užitak.“

„Ovo je, kako već prije dokazasmo, tako opravdana stvar, da joj prigovora temeljitoga ne može biti, te će joj samo oni prigovarati i o njoj kao tobože o velikom narodnom teretu govoriti, kojim je obćenita uprava zazorna i koji bi najvoljeli vidjeti nikakovu ili bar takovu upravu, gdje bi oni na nju mogli uplivati, da mogu onda muzti narodno blago za svoju osobnu korist. Prigovore takovih ljudi glede ustanove navedenog §. 17. neće nitko razborit i nesebičan uvažiti niti se na nje osvrtati. Ova ustanova isto je tako opravdana kao i one zakonske ustanove glede podmirenja upravnih troškova političkih obćina, te i drugih u upravi neobhodno nuždnih potreba, za koje obćinari moraju doprinašati!“

„Kao što smo do sada iztaknuli nekoje važnije potrebe, kojih se valja držati kod uredjenja svakoga gospodarstva i na koje se je, u koliko je do sada iztaknuto, i novi zakon o imovnih obćinah obazro, tako nam sada preostane osvrnuti se na onu ustanovu novog zakona, koja govori takodjer o jednoj ne manje važnoj potrebi kod uprave javnoga gospodarstva, a to je kazna onih službenika, koji se pronadaju krivimi zanemarenja njihove službene dužnosti ili zloporabe u njihovom službenom položaju.“

„Za činovnike i službenike, odnosno lugare kod imovnih obćina, valja onaj isti karni zakon, koji je za javne činovnike

i službenike u gradjanskoj Hrvatskoj propisan. Što se tiče ocjene toga krasnoga zakona, to se njime ne možemo obširnije baviti, jer ne spada na naš predmet, nego nam je samo toliko napomenuti: da će ustanove toga karnoga zakona gledom na lugare po napredak službe blagotvorno djelovati, pošto će sada neposredni glavar lugara više u vlasti imati, nego je to do sada bilo, i pošto je kazneni postupak puno kraći i jednostavniji. Ovo je osobito probitačno gledom na pogriješke lugara s razloga, što ovi radi nedovoljnoga naobraženja ne vrše svoju službu toliko iz čuvstva napram predmetu, koj im je povjeren, koliko radi svojega boljega obstanka, oni naime misle, da im mora biti prva briga, kako će ponajprije sebi samim u službi čim veću moguću korist osigurati!“

„Do sada iztaknusmo dobre i samo nekoje zle strane novog zakona o imovnih obćinah. Da budemo kadri stvoriti konačni sud o valjanosti tog zakona, treba nam razsvietiti malo pobliže još i zle strane istoga, koje će uplivati tako, da ne bude njime namijenjena svrha postignuta.“

„Svaki zakonotvorac morao bi kod sastavka zakona ponajprije to imati na umu, da osnuje zakon, kojega će provadjanje po narod čim jeftinije biti, a da se kod toga ipak postigne svrha, za koju je dotični zakon opredieljen. Ovoga načela trebali bi se zakonotvorci osobito kod nas strogo držati, jer je očita tužba na zlo financijalno stanje zemlje. Zato upravo i žalimo, da se kod stvaranja novoga zakona za imovne obćine nije ovo načelo ni najmanje uvažilo.“

„Čim u taj novi zakon zavirimo, opažamo umah u početku ustanovu §. 5., po kojoj je predsjednik zastupstva imovne obćine po ovu preskupa inštituciju.“

„Po ustanovi §. 18. „naputka za službovanje i gospodarenje kod imovnih obćina“ zadaća je predsjednikova supodpisivati podneske i dopise šumsko-gospodarstvenog ureda na oblasti, urede i stranke; za takove podpise imade se predsjedniku po gore napomenutoj ustanovi opredieliti godišnja nagrada od nekoliko stotina forinti. Ta ustanova po nas je nepojmiya. Predstojnik šumsko-gospodarstvenog ureda imade u obće u uredu i izvan ureda — kao što je naravski — voditi i nadgledati svakoliku upravu i gospodarenje, za koje je on odgovoran, čudno je dakle da uz njega imade uz sve to biti na-

mještena jošte jedna osoba bez posla i odgovornosti uz znatan trošak imovne obćine, lih samo radi jednog imena, koje stavlja na spis, kog možebiti često niti ne razumije!“

„Predsjednik je kod gospodarstvenog ureda skroz nepotrebna i suvišna osoba; jer prvo ne ima on uslijed novoga zakona u uredu faktično nikakova posla, a drugo ni ne može mu se bog zna kakav posao dodieliti, osim da bude u pomoći pisaru kod prepisivanja!“

„Nu ne samo da predsjednik ne može u uredu nikakav uređovni posao obavljati, nego on ne može, pogledom na javni moral i ugled predstojnika gospodarstvenog ureda, kao osoba bez strukovnoga znanja, a u više slučajeva i osoba nedovoljnoga obćega izobraženja, niti kontrolu voditi; a kad bi i imao svojstva za vodjenje kontrole, ne bi takove u osobi predsjednika ni najmanje trebalo, jer tu kontrolu vodi sasma dovoljno po novom zakonu u prvom redu vladin povjerenik, a onda odbor, zastupstvo i osobito šumsko nadzorništvo, koje se baš ponajviše radi kontrole gospodarstva i uprave imovnih obćina kod vrhovne upravne oblasti ustrojiti imade!“

„Položaj predsjednika po novom zakonu jest dakle neopravzivo nepotreban i po imovnu obćinu velik neopravdan teret. — Nu ne samo to. Položaj predsjednika po novom zakonu može i biti će uslijed ustanove §. 19. „naputka o službovanju i gospodarenju kod imovnih obćina“ vrlo štetonošan po službeno poslovanje kod gospodarstvenoga ureda, jer će njegovim uplitanjem u ono, o čem ni pojma ne ima, poslovi samo zapinjati!“

„Kao što je trošak, opredijeljen za nagradu predsjednika, skroz netemeljit i neopravdan, tako je on upravo i nedokučiv, jer nagradjivati s jedne strane nekoga na obči račun naroda za to, što nikakva posla niti odgovornosti ne ima, a s druge strane, kako to kod većine imovnih obćina biva, uzkraćivati trošak za ono, što je opravdano i za upravu neobhodno nuždno, — stvar je, koja se ne daje dokučiti. Imovna obćina ne ima odkuda novac uzalud bacati, te bi bilo razborito i daleko koristnije, kad bi se onaj novac, opredijeljen za nagradu predsjednika, upotrebio za druge u imovnoj upravi po napredak gospodarstva neobhodno nuždne potrebe.“

„Isto tako kao što je položaj predsjednikov i njegova nagrada za imovnu obćinu suvišan i nepotreban teret, tako isto jest i ono povjerenstvo, koje imade ustanoviti popričnu godišnju potrebu na gradjevnom drvu pravoužitnika.“

„Takovo povjerenstvo i provedba njegove zadaće stajati će imovnu obćinu silu božju novaca, bez česa bi ona sasma lahko biti mogla. — Ustanoviti popričnu godišnju potrebu na gradjevnom drvu stvar je takova, koja iziskuje mnogo truda i vremena, a ipak opredieljenje takove potrebe ne može imati onu točnost, vrednost i sjegurnost, koja se misli postići. — Nadalje nije to opredieljenje niti od druge kakove osobite važnosti i potrebe. pošto se zdanja i onako po šumarih svake godine radi opredieljenja nuždne gradnje izviditi moraju, a doznaka se obzirom na kolikoću gradjevnog drva ne ravna jedino po potrebi, nego ponajprije osobitim obzirom na mogući potrajni šumski užitak.“

„Glede ustanovljenja gradjevnog drva, koje se za pravoužitnike mora i može godimice izdati, bio bi najjednostavniji, najsigurniji i najjeftiniji sliedeći način i postupak:

„Svake godine, prije nego se drvosječe osnove sastave — dakle proljećem i početkom ljeta — prijave se po svojih obćinskih uredih šumsko-gospodarstvenom uredu u opredieljenom roku one zadruge, odnosno oni pravoužitnici, koji su uvjereni, da im gradje za pravljenje novoga ili popravak staroga zdanja neobhodno nuždno treba. Kada se ovi prijave, izadje po dobivenom nalogu kotarski šumar, a uz njega mjestni poglavар u odnosno selo i razvidi zdanja prijavitelja. te ustanovi za buduću godinu neobhodno nuždno gradjevno drvo i sastavi o njem shodan izkaz. Kod sastavljanja drvosječe osnove uzme se obzir na ustanovljenu tako potrebu, i na ine potrebe na ogrievnom i tvorivnom drvu. To je jednostavan i najjeftiniji način, kojim se ono isto postigne, što i sa onim komplikiranim i vrlo skupim, kojega propisuju ustanove novoga zakona i njegova naputka.“

„Pošto je dakle provedba ovih ustanova sasma nepotrebna i imovnoj obćini na veliki teret, to bi višja oblast u dobro i napredak imovnih obćina i naroda činila, kada na tu provedbu ne bi silila!“

„Kao što nije bilo nuždno propisati tako komplikirani i skupi postupak za opredieljenje godišnje potrebe gradjevnog drva, tako nije bilo nuždno ni propisati onako komplikirano blagajničko rukovanje i obračunavanje.“

„Dosadanje računovodstvo i rukovanje blagajne kod imovnih obćina odgovaralo je sasma svojoj svrsi, jer je bilo jednostavno vrlo dobro pregledno i jeftino, dočim će ono po novom zakonu biti komplikirano i daleko skuplje, jer će više osoblja i pisarničkog materijala trebati.“

„U obće morati će imovne obćine uslijed novoga zakona odviše trošiti na pisarnički materijal, da se uzmognu izvesti provedbe, koje smo do sada naveli i koje ćemo jošte navesti, a bez kojih bi se sasma lahko moglo biti.“

„Uz do sada navedene preskupe a nepotrebne ustanove novog zakona jest preskupa i nepotrebna jošte i ona, koju navodi §. 56. „naputka za izmjeru, procjenu, uredjenje i gojitbu šuma“, kojom se propisuje, da procjenitelji i zemljomjeri svoje zimske radnje kod šumskoga nadzorništva u Zagrebu obavljaju.

— Gospodarske osnove za sve šume ne mogu se, ako želimo, da svojoj svrsi odgovaraju, sve po jednom kalupu stvoriti. Kod sastavljanja gospodarstvenih osnova treba dobro uvažiti sve okolnosti, potrebe i odnosaže, koji na sadanje gospodarstvo uplivaju, kao i one, koji će i za buduće gospodarenje važiti. Te odnosaže, okolnosti i potrebe pako mora u prvom redu znati i dobro poznavati upravitelj gospodarstva, odnosno šumsko-gospodarstvenog ureda, koji je radi toga i pozvan, da uz procjenitelja u prvom redu kod sastavka gospodarske osnove sudjeluje. Nadzorništvu pako može po našem uvjerenju u toj stvari biti samo ta osobita zadaća: da prosudi, kada mu se osnove podnesu, jesu li naime sastavitelju, kada je osnovu sastavljaо, bila pred očima glavna načela mnoga i racionalnoga šumskoga gospodarstva u stanovitim šumskim i prometnih odnosažih, kao i možebitni osobiti kakovi interesi i potrebe pravoužitnika imovne obćine.“

„Usljed toga bilo bi dakle najprobitačnije i najjeftinije, kada bi se zimske radnje procjenitelja i zemljomjera imovnih obćina obavljale u sjedištu šumsko-gospodarstvenih ureda.“

„Uz sve do sada navedeno imademo se jošte obazrieti na jednu ustanovu novog zakona o imovnih obćinah, koja bi mogla

vrlo štetno uplivati na šumarenje u obćinskim šumah, a to je ona ustanova §. 10. „naputka za službovanje i gospodarenje kod imovnih obćina“, kojom se daje pravo pojedinim selam i mjestnim obćinam, da se iz zajednice imovne obćine mogu izlučiti. — „Kada se je takova ustanova stvarala, nije se sjegurno mislilo ni najmanje na budućnost.“

„Dieljenje šuma imovnih obćina na pojedine političke obćine ili dapače na pojedina sela bilo bi za napredak i sam obstanak obćinskih šuma, koje i onako nisu baš tuste, absolutno ubitačno. — Tko si iole znađe predstaviti stanje šuma imovnih obćina, njihovu zadaću, gospodarenje š njimi, potrebe i odnošaje žiteljstva, taj mora doći do osvjeđočenja i zaključka, da se onakovo dieljenje šumâ ne bi moglo obaviti bez uštrba po gospodarstvo i bez žalostnih posljedica. Šume imovnih obćina razštrkane su u teritorijumu, one su raznih sastojina i sjećene su do u zadnje vrieme većinom bez ikakovih obzira na položaj pojedinih sela i mjestnih obćina, jer su u području gdjekojih obćina skoro sve stare sastojine izsjećene, dočim je u području drugih opet vrlo malo sjećeno.“

„Nu ne samo da su šume u područjih raznih obćina gledom na dosadanje siećenje vrlo različite, nego su to i gledom na same vrsti i sposobnost njihovoga drva. — U području jedne obćine nalazi se ogromnom većinom ili barem dobrano građevnoga i tvorivnoga drva. Dočim pako žiteljstvo iz svakog područja imade stanovite i stalne potrebe na ogrievnom, kao gradjevnom i tvorivnom drvu, — dočim se te potrebe uslijed navedene različnosti sastojina mogu samo uzajamno u području većine obćina nabavljati, naravska je stvar, da bi pravedna i koristna po stranke dioba šuma iziskivala silesiju vremena i troška, te bi tih sastojina prije i nestalo, nego bi se dioba konačno provela. — Dioba šuma bila bi dakle ne samo iz finansijskih, nego i gospodarstvenih razloga štetna, neprobitačna i glede samog obstanka šume problematična, te bi onaj, koji bi ju pokušao u ozbiljnosti provesti, počinio na šumi atentat!“

„Diobu obćinskih šuma većinom takoyi zahtievaju, koji u sadanjih okolnostih ne vide dovoljno svojih prsta u šumi i koji sada ne mogu tako lahko svoje sebične namjere udjelotvoriti, te oni, koji u obće posljedak diobe predviditi ne mogu. — Njoj bi se veselila prilična četica miernika, šumskih procjenitelja.

odvjetnika, obćinskih načelnika i kojekakvih zastupnika, koji bi ju čim moguće dulje provadjali, ali ne toliko za korist puka, koliko za korist svoju, jer bi veći dio šume otišao u njihov džep i omastio njihovu bradu i brkove, dočim bi puk mogao po obavljenoj diobi nad oglobljenimi kostmi, naime nad zemljom, obraslo mjesto hrastom, bukvom i jelom, dračem, krovom i kupinom — jadikovati i prokljinjati nepromišljenost onih, koji su bili povod diobi neopravданoj niti s financijalnoga, niti s gospodarstvenoga gledišta.“

„Onim pako, koji za dokaz opravdanja diobe šuma imovne obćine navadaju obćinske šume provincijala i gospodarenje s timi šumama, može se viknuti: da ti ljudi prvo ne znaju, kako su obćinske šume u provincijalu, a kako su opet one u bivšoj vojnoj krajini nastale, i drugo, da im je šumarenje i njegov napredak sa obćinskim šumama u provincijalu baš tako poznato, kao i s onimi u Africi!“

„Do sada smo sravnili dobre i zle strane novoga zakona o imovnih obćinah; međutim prije, nego li naše promatranje o ustanovah tog zakona završimo, osvrnuti nam se jošte na nešto.“

„Koli u zakonu, toli u gore naznačenoj provedbenoj naredbi za taj zakon, nije ništa spomenuto o dopustih činovnika i službenika, akoprem je davanje dopusta u upravi dosta važna stvar. Potrebno je dakle, da se naredbom točno označi: tko, komu, u kojem slučaju i na koje vrieme ima pravo podieljivati dopust.“

„Kod osnivanja i proglašivanja svakog zakona mora onaj, koji zakon izdaje, i na to paziti, da slog zakona bude dosta razumljiv, jasan, te gledom na pravopis i valjane izraze točan, jer onda i zakon svojoj svrsi bolje odgovara.“

„Ako gledamo, je li tako kod novoga zakona o imovnih obćinah, opaziti ćemo žali bože da nije, jer je hrvatski tekst tako loš, da se čovjek mora upravo čuditi i pitati, je li taj zakon sastavljen u Hrvatskoj?“

„Ovime smo došli do zaključka promatranja o novom zakonu za imovne obćine, a zaključujući izrazujemo naše uvjerenje: da će zle strane toga zakona — osobito onih ustanova, kojih je provadjanje preskupo i nepotrebno — prevagnuti u

posledku dobre njegove strane, te da ni ovim zakonom ne bude ono polućeno, što se je želilo njime polučiti!"

Razmatranja o stanju šuma i gospodarstva

II. šumskoga kotara imovne obćine otočke, piše Dušan Ilić šumar.

Nijedno gospodarstvo ne može koristonosno biti, ako se vodi bez ikakve osnove i reda. To je prirodna posljedica, jer nesklad dovodi kaosu, a nevaljano kombinisanje gospodarstvenih odnosa i činjenica propasti u gospodarstvu. Tu preduzimljу se takovi podhvati, koji ni najmanje ne odgovaraju ozbiljnoj gospodarstvenoj realnosti, te uslijed toga promaše svoj cilj, mjesto lukrativnosti nastaje deficit, a na mjesto proizvoda pruža nam dragocjeni rad i glavnica gospodarstveni nazadak i propast. — To je pravilo za cekolupno narodno gospodarstvo, to je pravilo i za privatnike. — Točna gospodarstvena osnova, sastavljena na temelju svih za gospodarstvo faktično potrebitih statističkih podataka, je refleks stupnja gospodareve inteligencije, to je garancija za uspješno gospodarenje, to je faktor, koji ne promaši svoga cilja, te koji vodi blagostanju i napredku.

Prema tomu odlučih se i ja od svoje strane nešto obćoj koristi doprineti, nu već unapred uzimam si slobodu moliti za oprost, ako ovi podatci ne budu tako točno sastavljeni, kako se to možda izčekuje, a ponajprije neka se u obzir uzme već i ta okolnost, da se ovaj šumski kotar jedva godinu dana nalazi pod upravom mojom, osim toga poznata je i manjkavost vrela, iz kojih bi se bar nekakvih podataka erpsti moglo.

Kakogod u narodnom gospodarstvu stoji priroda kao proizvodni faktor na prvom mjestu, isto tako mora i šumska statistika odpočeti svoja izpitivanja o uplivu prirode na bitisanje šuma, te istom na tom temelju skupljenih podataka zidati sgradu daljnjega iztraživanja.

Stoga ēu i ja početi sa vanjskom prirodom, sa klimom, te orisati podatke, koji će bar nešto predočiti klimatičke odnose te upliv istih na vegetaciju šumskoga rastinstva ovoga kotara.

Šumski kotar broj II. otočke imovne obćine sa uredovnim sjedištem u gornjem Kosinju velik je 20,161 jutro i 234□°,

a medjaši na sjeveru dielom sa šumskim kotarom broj I., dielom sa kotarom broj III., na jugu sa ličkim okružjem, na istoku sa kotarom broj IV., a na zapadu sa odieljenom državnom šumom.

Kroz njega teče riečica Lika u pravcu od jugo-iztoka k sjevero-zapadu, gdje i ponire. Na zapadnoj strani kotara nalazi se u dolini Bakovac potok istoga imena i ulieva se u Liku pod gornjim Kosinjem. Na jugozapadnoj strani nalazi se također potok pod imenom Tisovac, koji teče kroz dolinu Pazarista. Ovo su dva najznatnija potoka, ostali nisu vredni spomena.

Što se tiče srednje godišnje toplove, koja vlada u ovom šumskom kotaru, vrlo ju je mučno odrediti, jer se iznutar istoga ne nalazi nigdje metereologiska postaja, no u ostalom važiti će i za ove predjele ono pravilo: čim se koji kraj više udaljuje od primorja prama sjeveru ili istoku, tim mu je klima sve kontinentalniji. Toplota postizava svoj maksimum u mjesecu srpnju, studen pako u mjesecu siećnju.

Izmedju vjetrova najjača je bura. Atmosferske oborine su u ovih predjelih prilično obilne, najvlažniji su mjesec studeni i prosinac, a najveća suša vlada u srpnju i kolovozu.

Upliv ovih navedenih klimatičkih odnošaja na bilje i šume nije najpovoljniji, jer česta studena bura, duga studena zima, a kratko prevruće i suho ljeti i naglo mienjanje topline oslabe a često i osujete vegetaciju.

Riečica Lika i navedena dva potoka tako su neznatna, da se upliv istih na toplinu obližnjih krajeva sasma izpustiti može.

Polag vertikalne razprostranjenosti bilja ubraja Šloser ove predjele u „drugi pojas“ t. j. „u pojas brdovite i gorovite zemlje.“ Najbolje uspieva tu prosta bukva (*fagus sylvatica*), jela (*abies excelsa*) i omorika (*abies pectinata*).

Borba za obstanak pojedinih tih bilinskih vrsti ipak se je nedokučivom moći dovinula do gornjih odnošaja. Visoki naši bukvici i jelici to jasno dokazuju.

Da vidimo sad upliv narodnoga života na obstojeće šume. Podatci o tom pokazati će nam faktični status šuma, te ujedno pružiti gradivo, iz kojega ćemo zaključiti moći i na budućnost istih.

Narod, koji se nalazi unutar ovoga šumskoga kotara, bavi se, kao u svih ovih predjelih, većinom stočarstvom.

Poljodjelstvo je ovdje veoma neznatno, što je naravski, jer doline, koje su ovdje jedino sposobne za poljsko gospodarstvo i koje bi uz druge okolnosti mogle biti obilnjim vrelom zarade i dohodka, pate godimice od povodnje, i to je najvažniji razlog, što se narod slabo bavi poljodjelstvom, često bi mu sav trud uzaludan i posijano sjeme izgubljeno bilo, zato se livade goje, voda bo livadam koristi, narod je dakle poradi elementarnih odnosa već na stočarstvo upućen.

Kako ova okolnost na obližnje šume djeluje, ne treba komentara; nadodje li voda ili nestane li ma na koji način krme, šuma je jedino pribježište.

Posljedice pako šumske paše i s istom neobhodno skopčanih raznih šumsko-redarstvenih prestupaka i prestupaka proti šumskomu vlastničtvu, počinjenih kresanjem četinje i listnatih grančica, najljepše se ogledaju u tužnih goljetih, što ovdješnja sela okružuju. — A gdje je osim toga rabljenje šumske stelje, koja takodjer veliku ulogu igra u devastiranju? Sve je ovo posljedica stočarstva, stoga reducirati stočarstvo samo na neobhodni minimum, a podignuti poljsko gospodarstvo, bio bi tomu najpreči liek. No žali bože sva ideja mora se razbiti o klisure stroge realnosti, o klisure regulisanja nesretne Like.

Siromašno stanje ovdašnjega pučanstva te uslied toga i prirođena mu rafinerija ne daje ovim predjelom značaj moralnosti, bar pod kakovim pojmom ista danas postoji. — Mučno je zaista odrediti, da li je nemoral uzrok, što ovaj šumski kotar godimice na 1500 prijavnica šumske štete ima, ili su šume uzrok, koji narod sili na nemoralnost.

Ja od svoje strane niti bi krstio narod nemoralnim niti bi šume okrivio, nego bi rekao da je to prirodna posljedica gospodarstvenoga stanja ovih krajeva. Tko bi hotio ukloniti štetan upliv nemorala na šume, morao bi ovaj narod moralisati; moralisati bi ga pako mogao jedino tim načinom, da mu otvori vrela poštene zarade i eksistencije.

Neću ovim da uzimam baš u zaštitu pučanstvo, što nam šteti čini, ma da je gornja okolnost bar u nečem opravdana, jer ima i drugih uzroka, koji i proti puku govore.

Svakomu, koji je samo jedanput u ovih krajevih bio, poznata će biti neracionalna trošnja gorivnoga drva. Svaka kuća skoro uzdržaje oganj dan i noć. Nadalje neracionalna kon-

štrukcija stanova te uslied toga uzaludna prekomjerna trošnja i gradivnoga drva jesu griesi, koji se opravdati ne mogu.

Stanje šumarskog obrta u krajevih ovoga šumskoga kotara je veoma slabo, dapače nikakvo, a o kakovih znatnijih obrtničkih poduzećih ne može ni spomena biti.

U čitavom kotaru nalaze se samo tri pile, jedna u Lipovompolju kod ponora Like, druga u Bakovačkoj dolini, a treća u Pazarištih.

Radnja ovih pila je veoma neznačajna, jer je samo perijodična; kad usahnu vode, moraju i one svoju radnju sistirati. — Na Lici pako mučno je pile graditi poradi nespretnosti eventualnih dovoznih puteva, a i šume su od iste udaljene. — Strojbarska i ugljarska obrt na istom su stupnju. — Koliko je meni poznato, nalaze se ovdje samo tri strojbara, dva u Perušiću i jedan u Dolnjem Kosinju. — Obrt ovaj nije im glavno vrelo zarade, nego nuzgredno. Mislim da sam time stanje strojbarstva u ovih krajevih dostatno ilustrirao. Tako je i sa ugljari, a nimalo bolje ne stoji ni sa rezbari, ni kolari, narod bo većinom sam pravi svoje orudje.

O kakovoj gospodarstvenoj diobi rada tuj ni spomena ne ima, sve je obuveno u primitivnosti. Obrt stolarski takodjer je neznačajan, većina kuća ne ima ni stolaca ni stolova, a kamo li drugih stolarskih proizvoda. — Još najčešći stolarski proizvodi, koji se nalaze, jesu „škrinje.“ Kolikoću izradjenoga tvoriva po ovih obrtih vrlo je mučno odrediti, jer obrtnici, kako rekoh, nuzgred svoje obrti tjeraju. Isto je tako i sa cienom izradjivanja, pošto se obrtnici često od svojih konsumenta i prirodninami naplatiti daju.

Mislim da mi napomenuti valja još jednu drvotrošeću obrt, koja će u ovih krajevih, kako mi se čini, najvećma zastupana biti, mislim naime palenje vapna.

Ako baš i ne ima stalnih vavnara, to mi se ipak proizvodnja vapna najvećom čini, a pojedine porodice imaju od svojih vapnenicah često najbolji dohodak. Pečeno vapno nosi se u Gospic i Otočac, odakle se dalje transportira.

Navesti će ovdje takodjer neke podatke ob upitnoj proizvodnji, koje sam crpio od samih vavnara. Vapnenica, koja može dati 488 hl. (800 vagana) pečena vapna, potroši 109 kubičnih

metara gorivnoga drva razne vrsti; na 100 hl. vapna dakle potroši se 22·3 kubičnih metra goriva.

Uzme li se, da gorivno drvo razne vrsti ne košta po kubičnom metru više od 40 novčića, a 61 litra (1 vagan) vapna 60 novčića (ciena na trgu u Gospicu ili Otočcu), to pošto svaki vagan (61 litra) potroši 0·14 kub. metra drva, potrošena je za isti vriednost od 6 novčića. Uzme li se nadalje, da ini proizvodni troškovi sa transportom do trga iznašaju po vaganu u najgorih okolnostih 30 novčića, to na vaganu vapna ima još uviek 24 novčića čista dobitka, ili drugimi riečmi: 0·14 kubičnoga metra drva, koje bi se za 6 novčića prodalo, unovčuje se za 24 novčića, a cij kubični metar dakle umjesto za 40 novčića, prodaje se za 1 forint 71 novčić.

Sada da vidimo, kako stojimo sa komunikacijami u ovom šumskom kotaru. — Veoma je mučno reći, da li komunikacije podižu i stvaraju trgovinu ili ova zadnja komunikacije. Toliko je poznato, da gdje ne ima sredstva, kojimi će se trgovati, da ni komunikacije pomoći ne mogu, pa i obratno.

Trgovina i komunikacija su blizanci, jedna podpomaže drugu, druga diže prvu. — Sredstva za trgovinu, dakle šuma sposobnih za špekulaciju, ima ovaj šumski kotar, puteva pako malo, a što i ima, u najgorjem su stanju.

O razširenju i usavršenju cestovne mreže rekao bi da najprije ovisi gospodarstvena budućnost ovoga kotara. Ima bo tuj takovih šumskih predjela, u koje još sjekira zavirila nije, već poradi nedostatka na izvoznih putevih počivaju do boljih vremena. — Ja mislim, da absolutno ne bi gradnjom puteva do deficitu doči moglo. Za razred vriednote kojega šumskoga predjela te prema tomu i za platežnu taksu u ovih predjelih sva-kako je način izvoza najmjerodavniji faktor.

Za šumski predjel n. pr. „Brujića vrh“ postoji razred vriednote 3, 4. Da se provede put kroz taj predjel, svakako bi razred vriednote na 1, 2, skočiti mogao, a po tom i ciena šumskih proizvoda; pa ako bi se sravnio potrošak oko gradnje puta sa povišenom cienom proizvoda, to i opet velju, da je deficit absolutno nemogućan. Samo glavne trakove cestovne mreže počiniti, pak bi već dostatno bilo za prvo vrieme, gradnja nuzgrednih ili bolje pobočnih trakova pako mogla bi se još od-goditi, ta ljudi su i tako vični još od prije, da u ovih krajevih

svoje proizvode do ceste najprimitivnijim klizanjem (bez ikakve umjetne predradnje) odpremljuju. Poznato je, da uz izvozne puteve i blizina trga jednu od najvažnijih uloga igra pri unovčivanju proizvoda. Za proizvode naših šuma ta bar pogodnost postoji, imamo bo četir trga, Gospić-Karlobag, Jablanac, Sv. Juraj i Senj. Moguće da će mi tko na ovo primjetiti, da ne shvaćam pojam distancije, ali ipak velim, da nam svi ovi trgovi daleko niesu, jer glavne ceste do pomenutih tržišta u dobrom su stanju te su nam i transportni troškovi razmjerne maleni. — Navesti će ovdje bolje vjerojatnosti radi nekoliko faktičnih podataka o transportu pojedinih proizvoda te o troškovih istoga.

Od gornjeg Kosinja do Senja stoji transport:

od 1. komada vratila, dugoga 5·25 m. deb.	$\frac{12}{12}$ cm.	40 novč.
" 1. " "	" 4·0 m.	" $\frac{12}{12}$ cm. 30 "
" 1. " "	" 2·0 m.	" $\frac{12}{12}$ cm. 12 "

Od bordonalala plaća se toliko puta po 2 fr. 25 novčića, koliko kubičnih metara iznosi, nadalje

od 1. komada vesla desetaka (7·80 m.)	40 novč.
" 1. " " devetaka (7·02 m.)	33 "
" 1. " " osmaka (6·24 m.)	30 "
" 1. " " sedmaka (4·76 m.)	25 "
" 1. " " šestaka (4·68 m.)	20 "

od 1. komada gredice, duge 6·0 m., deb. $\frac{15}{15}$ cm. 40 novčića; od 300 komada šimle ili duge 2 forinta i 50 novčića. Ovo su transportne ciene naših najčešćih te najvažnijih proizvoda. — Za ostale trgrove napominjati transportne troškove bilo bi suvišno, jer si svatko prama gornjim podatkom može lahko razmjer stvoriti obzirom na ostale trgrove i njihovu udaljenost i u obće sve okolnosti, po kojih se određuje cena transporta. — Mislim da neću pogriješiti, ako navedem još i podatke o izradjivanju, dakle o proizvodnih troškovih gore već navedenih produkta, time će se još bolje iznjeti na vidik upliv daljine trga na vrednost šuma, jer i ciena radne snage podvržena je zakonu tražnje i ponude.

U šumah u blizini tržišta više se producira, tražnja radnika je veća, te im je i ciena skuplja i obratno, a sve to ide na račun prodajne cene gotovoga proizvoda. U ovom šumskom kotaru plaća se za izradjivanje:

1.	komada vratila, dugog	5·25 m.	deb.	$\frac{12}{12}$ cm.	30	novč.
1.	" "	4·00 m.	"	$\frac{12}{12}$ cm.	20	"
1.	" "	2·00 m.	"	$\frac{12}{12}$ cm.	6·8	"

Za izradjivanje bordonal-a plaća se toliko po 72 novčića, koliko kubičnih metara iznosi, nadalje za izradjivanje

1.	komada vesla desetaka	(7·80 m.)	50	novčića	
1.	" "	devetaka	(7·02 m.)	40	"
1.	" "	osmaka	(6·24 m.)	30	"
1.	" "	sedmaka	(4·76 m.)	25	"
1.	" "	šestaka	(4·68 m.)	20	"

Za 1 komad gredice, duge 6·0 m. deb. $\frac{15}{15}$ cm. 40 novčića.

Za ciepanje 100 komada šindre dug. 1·20 m. deb. 1 cm. 1 for. 20 nvč. Za ciepanje 100 komada dužice, dug. 1·00 m. deb. $\frac{1}{2}$ cm. 80 novčića. Izradjivanje 4 prostornih metara ciepanica gorivnoga drva stoji 1 for. 10 novč. Naprotiv dakle vidimo, da proizvodni troškovi razmjerno više stoje, nego sam transport, što je sasma naravno, jer blizina trga uzrok je skupoći radne snage. — S druge strane pako snizuje ista transportne troškove, pa što se na jednoj strani gubi, nadoknadiju se u neku ruku pogodnošću s druge strane. — Veliki proizvodni troškovi svakako će i odtuda proizticati, što radnici neracijonalno orudje rabe. Da je orudje za proizvodnju savršenije, radne snage manje bi se trošilo, a više i bolje bi se proizvadjalo. Neću time da velim, da radnici naši ne imaju pojma o napredku, to ne stoji, znaju oni da ima i boljega orudja, ali sredstva im manjkaju za nabavak istog. — I to će sve tako biti, doklegod orudje ne bude onaj nabavlja, koji kapitala ima.

Sasma bi to drugčije izgledalo, da n. pr. naša imovna obćina na svoju ruku špekulaciju tjera, u kom bi slučaju i napredno orudje sebi nabaviti morala, time se svakako ne bi ništa izgubiti moglo, jer usavršivanjem proizvodnih sredstva smanjuje se kolikoća rada kao proizvodne činjenice.

Osim ovoga nedostatka u orudju nalazi se još jedna česta pogriješka kod naših radnika, a to je, što ne imaju stalnih mjera za dimenzije proizvoda. — Mjeri se tuj na tako zvane laktove (koja mjera kod svakog nešto varira), te tako se dogadja, da se prigodom certificiranja gotove robe ne može ni na dva komada naići, koja bi se u dimenzijah podpuno slagala.

Obično su dimenziije veće, nego ih trgovci trebaju, a uz to roba prolazi ipak pod ustanovljenom mjerom; gubitak je tu očevidan. — Preostalo bi mi napokon još koju da reknem o uplivu graničnih privatnih šuma na cenu našega šumskoga posjeda.

Privatnih šuma, ako već tako i nazvati mogu goli krš, ovdje i ne ima, pa ako gdje i ima koja ral, to je tako neznatna stvar, da ne može ni govora biti o kakovoj konkurenčiji našim šumam. — Drugčije bi to već moglo biti obzirom na odieljeni državni šumski posjed, jer to je konkurent, kojega ne smijemo iz računa izpustiti. Nu u tom obziru već i ta okolnost nas una-zadjuje, što je posjed naš (a ovdje napose II. šumski kotar) veoma raztrešen.

Osim raztrešenosti našega šumskoga posjeda tlače nas i servitutska prava, jer velika većina šuma naših potroši se na pravoužitničke potrebe. Uz to graniče naše šume u ovom kotaru kao i kod svih ostalih kotara (kako već jednom rekoh) sa pučanstvom, i stoga zadaje manipulacija sa prijavnicami šumskih šteta najviše poslova u uredu. — Godine 1880. imao je ovaj šumski kotar 1475 prijavnica šumskih šteta. — Pomenuti mi je još i lov u ovom šumskom kotaru. Šume ove pune su divljači, te kad se uzme, da je lov čitavoga kotara dan u zakup za 33 forinta, vidi se neznatnost ovoga nuzgrednoga dohodka. — Da li će se ova vrst nuzgrednoga dohodka ikad podići, to je pitanje, na koje se za sada još sigurno odgovoriti ne može.

Pri završetku ovoga izviešća napomenuti mi je još, da nije ovaj kotar još od doba provedene segregacije nikakovih znatnih šteta od elementarnih nepogoda pretrpio, te stoga ne mogu se navesti ni sredstva, kojimi bi se takove štete na naj-shodniji način umanjiti, eventualno preprečiti mogle.

Završujem ovim ova kratka razmatranja ob ovom šumskom kotaru u nadji, da će ih poštovani čitaoci blago suditi iz razloga, koje sam već u uvodu naveo.

Izviešće*

o poučnom putovanju u Ratschah, istarsku Gorieu i Trst, napisao i visokoj vladi podnio profesor Vladimir Kiseljak.

Svatko će pripoznati veliku važnost i korist poučnih putovanja ili ekskursija za slušatelje na gospodarsko-šumarskih zavodih, jer se tom zgodom pruža mlađeži prilika u samoj prirodi razmatrati raznovrstne gosp. šumarske odnošaje, obavljene radnje i već polučene uspjehe, jednom riječju njima se pruža najljepša prilika za strukovnu naobrazbu, te da oblikuje svoje zvanje a prionu uz koristonosan rad. Prema razpoloživim novčanim sredstvam poduzimlju stoga svake godine pod vodstvom svojih učitelja slušatelji na gosp. i šum. zavodu u Križevcima takova putovanja, a ove godine krenuše istodobno i istim pravcem pod vodstvom učitelja Kesterčanka slušatelji III. šum. tečaja, kao što i pod mojim vodstvom 10 slušatelja II. šum. tečaja na put.

Dne 11. lipnja stigosmo sretno iz Križevaca u Zidani most, a odavle moradosmo, prešav na splavu preko rieke Save, provaliti put od pol ure do bližnjega mjesta Ratschaha, gdje i prenoćismo. Prvi predmet našega razmatranja bijahu rano jutrom 12. lipnja dobra Scharfenberga nedaleko Ratschaha, koje su vlastništvo gosp. Moriza Lövenfelda iz Beča.

Tako gostoljubivim odredbam gosp. vlastnika Lövenfelda, kao što i prijaznomu susretanju i požrtvovnosti šumarnika mu g. Scheyera imademo zahvaliti, da sprovedosmo taj dan veoma ugodno i poučno, razmatrajući umjetnim nasadom prelepo ugojene mlađe šume.

Ukupni šumski posjed g. Lövenfelda na dobrih Ratschahu, Scharfenbergu i Scharfensteinu iznosi 3331 jutro ili 1915.32 hektara, nu nam bijaše kratkog vremena radi u jednom danu moguće samo jedan šumski srež ili revir pod imenom „Jatna“ u površini od 527 hektara proći.

Dovezav se od Ratschaha krasnom dolinom Sapote do sreza Jatne, g. šumarnik Scheyer upozorio nas je i pokazivao nam sve obavljene šumsko-gojitbene radnje i nasade, koji su upravo pod njegovom upravom izvedeni.

* Ovo je izviešće Visoka kr. zemaljska vlada ustupila šumarskomu družtvu na uvrstbu u „Šumarski list.“

Od godine 1868. potrošeno je do danas za nasadjenih 1400 jutara, računajući ovamo i sriez Jatnu, do 20.000 for. U tom se sriezu o tom radi, da se vremenom posve iztriebi listavo drveće kao: bukva, hrast, grab, breza i ostalo čbunje, ponajviše sada samo kržljavi izbojci nekoč postojeće visoke šume, a na njihovom mjestu da se uzgoji omorika, bor i aris.

Najkrasniji nasad mladih omorika vidjesmo kod mjesta „Hrepja“, gdje su godine 1869. u redovih bile zasadnjene 3-godišnje sadjenice omorika, a 10 god. posle sadnje porasle su iste već tako bujno, da se moradoše proriedjivati, kojom zgodom je izvadjeno kolje dobro prodano i za vinograde upotrebljeno. Pošto se je u neposrednoj blizini prije spomenute kulture takodjer god. 1869., nu iz sjemena, uzgojila omorika, imadoše slušatelji živu sliku pred očima i najljepši dokaz o probitku i prednosti, što ju imade sadnja biljka skoro svagda pred sjetvom ili sijanjem, jer akoprem je prvi nasad omorika izveden 3-godiš. već sadjenicami, te isti i za tri godine već stariji, ipak je druga kultura omorika iz sjemena porasla za prvom odviše zaostala, tako da ne stoji š njom u nikakvom razmjerju, jer su te mlade smrike najviše do 2 stope visoke. Stoga će svaki šumar, gdje mjestni odnošaji dopuštaju, sadnji biljka dati prednost pred sjetvom, naročito u neprijaznom podneblju i gdje bi gusti korov već prve godine iz sjemena potjerale klice ugušio.

Mlade nasade oštećuje tamo znatno omorikova uš „Chermes coccineus“ i to osobito mlade slabe grančice, praveć na njih u veličini šiška velike krugljice, uslijed kojih se napadnute grančice suše i zahire.

Nu opazio se je, da su iz sjemena porasle i slabije omorike tomu oštećivanju više izvrgnute nego od kriepkih sadjenica uzrasle.

Od samih omorika na pomladnih površinah jošte su ljepše i kriepčije uzrasli arisi (*pinus larix*). Aris je uzgojen iz sjemena ponajviše na takovih mjestih, gdje je sjetva od omorike slabije uspjela i gdje su nastala mnoga prazna mjestra, u nadi, da će ta nešto brže rastuća četinjača ne samo izpuniti praznine, nego i sa ostalom omorikom u buduće uzrasti u jednoliku i pravilnu sastojinu. Nu upravo taj željeni cilj nije postignut, pošto su arisi radi prebujnoga rasta 4—5 metara visoko uzrasli i skoro posve ugušili nizke i slabe omorike.

Imade danas mnogo šumara, koji osobito ciene arišove sastojine, te bi pod svaki način i svagdje rado uzgojili ariš, jer se s druge strane ne da tajiti velika vriednost ariševog drveta.

Nu svaka vrst drveća traži za pravilni svoj razvitak položaj i tlo od osobite kakvoće, isto tako i primjerenog podneblje; pa premje je na dosta visokom gorskom onom grebenu preko 200 metara relativne visine nad dolinom potoka Sapote prividno za motrioca ariš prelepo uzraso, stoga mu je ipak drvo, koje se od njega očekuje, malo vriedno, jer mu nije ono jošte pravo naravno stanište i položaj.

Drvo brzo uzraslih ariša imade velike godove, te je odviše lagano, mekano i šupljikavo, a kao gradjevno drvo od neznatne ciene i uporabe, dočim se drvo polaganije i pravilno uzraslih ariša na naravnom svom staništu vanredno cieni. Posvema su pako za uzgoj ariša neprikładna mjesta neznatni brežuljci ili čak nizine.

Prošav jošte nekoliko liepih omorikovih nasada, prispijemo oko podne do mjesta i na čistinu „Pohorevno“, gdje nas je u ime vlastnika srdačno pozdravio i počastio šumarnik g. Scheyer. Da ne budu godišnji troškovi za nasadjivanje tamošnjih površina odviše veliki, uzgajaju se sve potrebite biljke u posebnih sjemeništih, te se hljebom kao trogodišnje sadjenice presadjaju.

Poslje podne vidjesmo, kako mladim nasadom, i to na velikih površinah, prieti pogibelj od korova, a naročito od loših vrsti drveća, od kojih se je upravo breza radi lagano okriljeno svoga sjemena vanredno pojavila.

Svake se godine stoga bezobzirno iztrebljuje i izsieče prigodom čišćenja i proriedjivanja slično korovlje, doduše mučnim i skupim radom.

Drvo se iz onih šuma najviše rabi u mjestu kao ogrev, kolje za vinograde, a dielom se pougljeni, te se vordernberžki lagav ugljena t. j. $7\frac{3}{4}$ k. m. ugljena plaća sa 60 novčića.

Vraćajući se pod večer od mjesta Glažute kotlinom natrag u Ratschah naidjosmo jošte na pojedine tračnice nekoč postojeće izvozne drvene pruge, koju je konstruirao šumarnik Scheyer, i kojom su se izvažali bukovi podvalci (Schwellen). Jošte budi napomenut veoma čudnovat i zanimiv pojav: sjeme omorike palo je u staru i truhlu vrbu, ovdje izkljijalo i poraslo

u čitavo stablo; razkoliv deblo vrbe posve stoji sada na 4 stope visokom svrdu iznad zemlje, na kojem stablo počiva Zahvaliv se g. Scheyeru i oprostiv se š njime najljepše krenusmo noću pješke u „Zidani most“, a odavle vlakom u Goricu.

Od strane državnoga šumskoga ureda u Gorici dočekaše nas na kolodvoru jutrom oko 10 sati dne 13. lipnja nadšumar Eicholzer i asistent Štelzer, koji nas odmah, čim si priskrbismo potrebite stanove, odvedoše k ravnateljstvu držav.- šumskog ureda u Gorici, gdje nas prijazno primi nadšumarnik g. Hlaváček, obaviestiv nas o svih odredbah, koje su od strane toga ravnateljstva učinjene u pogledu ovećega izleta, trajućega dva dana u trnovanskih šumah.

Gosp. nadšumarniku Hlaváčeku dužni smo osobitu zahvalnost izjaviti vrhu najboljih odredbah i gostoljubivom primiku po trnovanskih šumah, on je ujedno učiteljem i vodjam ove ekskurzije poklonio za uspomenu preglednu šumsku mapu veoma lijepo uredjenih tamošnjih šuma, njegovo tumačenje o gospodarstvenih odnošajih trnovanskih šuma, pokazujući nam to i na prelijepo plastično izradjenoj relief - mapi u mjerilu: 1":10000.

Isti dan u jutro pregledasmo jošte tvornicu žigica gospodina Lebenherza, koja na dan sa 140 radnika 7–8 miljuna žigica proizvadja, te vidjesmo način uporabe jelovoga drveta i čitav postupak kod sgotavljanja žigica.

U blizini nalazeće se državno centralno sjemenište i razsadnjak u površini od 15 jutara, u kojem se uzgaja razno listavo i četinjačasto dryće, zatim voćke i vinova loza, razgledasmo takodjer. U ovom se vrtu izvadjavaju takodjer razni pokusi uzgoja gospodarskih rastlina od strane poznate niže ratarnice u Gorici.

Za poslije podne bilo je odlučeno poći u mjesto Stračić, nedaleko Gorice, gdje se nalaze četiri velike tvornice i to: za priugotavljanje papira, svile, paromlin i tvornica platna.

Stigav tamo u družtvu sa gosp. nadšumarnikom i više tamošnje gosp. šumara, primio nas je sam vlastnik istih tvornica gosp. barun Eugen Ritter u divnom i viliuskom svom vrtu na najprijazniji način.

Tvornice nalaze se tik rieke Soče (Isonzo), te se kod povoljne t. j. srednje visine vode, posebnim kanalom dovadja voda

do turbina, koje stave u kretanje sve strojeve dotičnih tvornica, a proizvadaju snagu preko 300 konjskih sila. Kod prevelike ili premale vode rade posebni parni strojevi.

Tvornica papira proizvadja na dan ukupno do 100 metr. centi papira, od kojega se najfiniji šalje u Indiju u liepih kuvvertih sa slikom indijske kraljice.

Iz tvornice svile šalje se fino izpredena svila najviše u Francezku u Lyon u omotih po 5 kl., vriednih 80 for. Nu i odpadke prigodom priugotavljanja svile znadu tako dobro upotrebiti, da dobiju od njih veoma finu vlaknastu svilu br. 100, 200 i 300 t. j. ako dolazi 300.000 tekućih metara tanke one niti na jedan kilogram, kažu, da je to svila broj 300.

Veliki paromlin samelje na dan 800–1000 metr. centi samo brašna od jačmena, koji se najviše dobavlja iz Indije, a šalje u Englezku.

Pošto mi nije ovdje zadaća, da se kao nestrukovnjak upuštam u pobliže opisivanje tvornica, neka prije u kratkom napomenuto služi kao dokaz ogromnosti onih tvornica, u kojih sam gosp. vlastnik, kraj ogromnoga svoga imutka, dnevce osobitom pozornošću i strukovnim svojim izkustvom nadzire upravu i rad u tih tvornicah, pružajući ujedno više hiljadam tamo poslujućih radnika, siromašnih žitelja bližnje okolice, sigurnu zaslужbu.

Dne 14. lipnja nastavismo iz Gorice pod vodstvom gosp. nadšumara Eicholzera naš put dalje u trnovanske šume, vozeć se na prilikah od strane šum. ureda nama opredijeljenih, na lepo sagradjenom šumskom putu preko 2 milje dugačkom, koga je sagradio bivši šumarnik Josip Koller od god. 1855. — 60. državnim troškom od 80.000 for. radi inače skoro nemogućega izvoza drva iz tamošnjih šuma. Dizući se sve više u liepih vijugavicah tim putem uz brdo, imadosmo pred očima sliku kamenitoga kraškoga predjela, nu ona nam se je ovaj put u drugom obliku prikazala, nego to drugih godina biya.

Reko bi skoro, da bi putnik bio osudio tužaljke mnogih, koji govore o goljetnom pustom krašu, o velikih težkoćah nje-gova našumljivanja, jer smo ga ovaj put vidili većim dielom u zelenom ruhu, obraštena bujnom travom i kriekimi čunjevi.

Nu ovo je ljetos bila iznimka, jer bijahu na mjesto žege i pripeke sunca osobito u proljeću dugotrajne kiše, koje su

osvježile narav, te koje bi 2—3 godine uzastopce najviše do-prinele i podpomagale našumljivanje Krasa. Najljepši dokaz o potrebi, da bi se morala domaća stoka iz šume i šumske paše za uvek izključiti, pružao nam je strmi gorski obronak „Sabatino.“

Tu je naročito koza tako obrstila i opustošila tlo, da se je jošte godine 1830. za čitavih 438 jutara površine jedva kod iznajmljivanja paše našo dostalac sa 1 for. 30 novčića. Kasnije se je taj obronak zagajio, a sada je po prirodi samoj, što iz kori-enja, što iz tamo vjetrom trunula sjemena porasao krasan šumarak, skoro bi reko botanički vrt svih mogućih listača kra-ske flore.

Od mjesta Trnove podjosmo tek razmatrati liepo uredjene državne trnovanske šume i to pod vodstvom šumarnika Thome i sum. upravitelja Gouschana i Rupnika.

Trnovanske šume obsižu površinu od 9000 hektara, te se diele u četiri upravna šumska kotara: Trnova, Lokva, Karnica i Dol.

Liepo sklopljene i dorasle ove šume ostadoše pazkom države sačuvane od sjekire, koja je nekoč nemilo poharačila susjedne šume, a sada okružene kraškom golieti pričinjavaju nam se kao oaze u pustinji.

Što se šumsko-gospodarstvenih odnošaja tiče, valja prije svega napomenuti, da su šumski putevi u najboljem redu, a pojedini uredjajni razredi i gospodarski odjeli razlučeni i raz-dieljeni kroz same prosjeke, tako da nam se čitava slika istih, tako na mapi kao i u šumi, prikazuje poput mreže. Prednosti tako liepo uredjene i prema drvnoj gromadi na jednake plohe razdieljene šume pripoznati će svatko sa gospodarskoga gledišta, te nadziranja i čuvanja šuma.

Vladajuće su vrsti drveća: jela, omorika i bukva te se prve dve u uporabnoj dobi od 120 god., bukva pako u upo-rabnoj dobi od 80 god. sieku izključivo prebornom sjećom, pošto je obzirom na mjestne odnosaje i radi podneblja drugi način sjeće izključen.

Pošto su tržišta sa drvi ili dryodvori u Gorici, a jošte više u Trstu često prepunjeni robom, koja se sa raznih strana do-vadja, pošto je i izvoz drva uza sve dobre puteve nu velike udaljenosti do mjesta (popriječno 25 kilometara do Gorice) od-

više skup, to se godimice samo toliko sieče, koliko se može budi dražbom ili sklopljenimi ugovori bližnjih piljana u Lokavici i Salcanu, kao što i za mjestnu uporabu sigurno unovčiti. Parna velika pilana u Salcanu preuzima ugovorom sama na godinu do 8000 kub. metara drva za izradjivanje.

Što se uporabe i izradjivanja drva tiče, to se jela i omorika najviše izradjuje u bordonale, kojih se kubički metar pri duljini od 8 i 9 metara, a preko 35 cm. promjera plaća sa 5 fr. 40 novč., kod duljine od 9—14 metara, a sa promjerom do 35 cm. plaća se kub. metar po 6 for., a napokon kod duljine preko 14 metara i promjera preko 14 cm., jedan kubički metar po 9 for. 40 novč. Isto tako izradjuju se od jela i omorika piljenice raznih dimenzija.

Bukya se ponajviše izradjuje za tavolete, lošije se drvo izradjuje u cijepanice ili se pougljeni.

U sjemeništih, kao što ih vidjesmo kod mjesta Korenine i Puncale, uzgajaju se za presadjivanje omorike, arisi i crni bor. Naročito ovaj posljednji presadjuje se najboljim uspjehom na pojedinih čistinah i suncu izloženih mjestih, pod njegovom zasjenom i zaštitom razviju se mlade smrke najljepše.

Sjemeništa oštećuju znatno gorske zebe (*Fringila montifa*), miševi i vrleci (*Grylotalpa vulgaris*).

Za svaki šumski kotar troši se u svrhu kultiviranja i nadadjivanja na godinu do 500 for., a za popravak i gradnju novih puteva 1000 for.

U doraslih jelovih sastojinah nadjosmo mnoga stabla napadnuta od bolesti i to: grm vještice (*Hexenbesen*) i rak jele, koje prouzrokuje grib [(*Pilz Aecidium elatinum*)].

Od veoma škodljivih šum. zareznika nadjosmo u posjećenih stablih: omorikovoga pisara (*B. typographus*) i ljestvičara (*Xyloteres lineatus*), nu ti se ne mogu pojaviti u velikom, pošto se na to pazi, da se usječena drva što prije izradjuju i iz šume odstrane.

Napokon što se lova tiče, koga u vlastitoj režiji uzdržavaju, valja napomenuti, da imade tamo veoma mnogo srna, tetrijebova i jarebica.

Šume su omedjašene sa strana, gdje graniče obćinskim zemljишtem, zidovi iz složena kamena, koga tamo imade u obilju.

Zidovi su 1 metar visoki i 1 široki, a za gradnju tekućega metra plaća se 13—14 novčića.

Dne 14. lipnja prenoćisemo u trnovanskih šumah u mjestu Lokvi kod šum. upravitelja Rupnika, koji nas je najgostoljubivije primio, a 15. lipnja nastavismo put kroz Karnicu natrag u Goricu.

Kod mjesta Korenine, 1000 met. visoko nad morem, imadismo prekrasan vidik na plodnu vipavsku dolinu, Schenpas i more, ujedno vidisimo jošte posljednji puta trnovanske šume. Iz Gorice stigosmo jutarnjim vlakom u Trst dne 16. lipnja oko 9 sati, te prisustvovasmo svetčanomu tielovskomu obhodu, za kojega bijahu sve ulice grada dubkom pune. Poslje podne otisnusmo se parobrodom u divan i na daleko poznati zaselak „Miramare.“ Razmatrajući ovdje sve ljepote naravi, krasne nasade i divno nutarnje uređenje bogatoga kraljevskoga grada, vratismo se pod večer, odpočinuv taj dan malko, nakon napor-noga trodnevnoga hoda natrag u Trst.

Dne 17. lipnja učinismo pješke izlet pod vodstvom c. kr. šumarskog savjetnika i zemaljskog referenta za šumarstvo g. Hermana viteza Guttenberga, kroz gorske obćine Ricmanje i Bazovicu sve do mjesta Lipice, gdje se nalaze c. kr. liepo uređene konjušnice, te u velikom njeguju konji za previšnji naš dvor. Sve zanimive i u šumarsku struku zасiecajuće stvari znau nam je yrstan strukovnjak i pisac šumarski g. savjetnik Guttenberg osobito prijazno i veseljem tumačiti i pokazivati, te je dragovoljno čitav dan 17. i mal ne 18. lipnja posvetio za po-učno naše putovanje.

Prešav gradsko šetalište kod Jäger-a i razgledav si Mausoleum zasluznoga po grad Trst muža, Revoltelle, dodjosmo i do šume ili bolje gajka Kollerova u površini od 20 jutara, kojega je on god. 1858. crnim borom zasadio.

Prem se ta šuma nalazi na otvorenoj visočini, koju promahuju burni vjetrovi, prem je to tlo bez ikakve naslage od zemlje, po naravi manje više golietni vapnenac, to su ipak mladi bori na gričevitom i kamenitom onom tlu kriekpo uzrasli, a nije im ni velika pripeka ni žega sunca nahudila. Godišnji je odpadak od stelje veoma gust, te se je od nje nešto već naslagalo plodne crnice.

Najljepši je to dokaz, da se crni bor za našumljivanje krasa ne samo od listavoga drveća, nego i od srodnih si četinjača bezuvjetno najbolje preporučuje i rabi.

Po bližnjih občinskim zemljištih jošte je paša običajna i dok će ta postojati, tako dugo ne ima tamo izgleda za uspješno našumljenje.

Budući obćine upravo zato, da im se uzdrži paša, za našumljivanje ništa ne rade, a pošto je tomu već skrajne vrieme, morati će se posebnim zakonom na našumljivanje krasa prisiliti, ili će napokon država eksproprijacijom takova zemljišta preuzeti pod svoju upravu.

U Lipici razgledasmo e. kr. konjušnicu, u kojoj imade konja čiste arapske i španjolske pasmine, kao što i križanjem ovih nastavših, ukupno do 200 komada.

Šuma u Lipici, do 500 jutara velika, okružena je daleko na okolo goljetnim občinskim zemljištem i kamenjem, te se može takodjer smatrati kao osobita riedkost. Sastoji se od samoga hrasta i to vrsti: medunca (*Quercus pubescens*) i graduna (*Quercus sessiliflora*), te je oko 80 god. stara; nije sklopljena, već po naravi progaljena, a tlo je obrasio bujnom travom, koja se po čitavoj šumi za prije spomenutu konjušnicu kosi.

Flora lipičke šume veoma je bujna, tu raste raznovrstno inače skroz južno drveće, i bilje kao n. pr.: *Pistacea terebinthus*, *Celtis australis*, *Prunus mahaleb* i t. d., a od cvieća se ugodnim mirisom osobito odlikuje: *Dioptamus fraxinela*. Kroz mjesto Monte Spacatto, odkuda imadosmo prekrasan vidik na more, vratismo se u Trst. U Trstu pogledasmo u blizini kolodvora veliki drvodvor ili skladište drva vlastnika gosp. Schadeloka, koji imade veoma mnogo gradjevnoga hrastovoga drva, najviše pako dužica iz slavonskih šuma, koje se odavle od premaju gdjekojih godina u više miljuna komada u razne krajeve sveta. Običnim dužicam 1"—36" bila je tada po 1000 kom. cienia 200 for.

Isto tako imade tamo velik izbor raznih piljenica dasaka, ljestava i t. d. od četinjačastoga drveća.

Razgledav jošte dne 18. lipnja sve znamenitosti i važne sgrade grada Trsta, kao: Lloydov arsenal za gradnju brodova, muzej Revoltele, tršćansko groblje i stolnu crkvu, krenusmo

dne 19. na večer put Križevca, a stigosmo ovamo 20. lipnja u jutro.

Napokon smatram si za osobitu dužnost u ime kolege g. Kesterčanka kao i ime svoje i slušatelja izjaviti najsrdaćiju zahvalnost svim posjednikom dobara, mnogoštovanoj gospodi šumarom strukovnjakom i svim onim, koji su nas prigodom poučnoga našega putovanja svagdje najpriјaznije i ljubezno susretali.

Izlet na Rišnjak i koješta o šumarskom obrtničtvu u hrvatskoj Švici.

Piše M. Radošević.

Polovicom kolovoza odputih se mužkom i ženskom mlađju (nas 15 na broju) iz Lokava kroz kneževske Thurn-Taksove šume na Rišnjak, pa kako mi se pri tom zgoda pružil u mnogom takodjer i ovdašnje šumarske odnosaže razmatrati, to držim, da će i čitatelje ovoga lista zanimati, ako im koju sa šumarskoga, a posebice i obrtnoga gledista o tom mom izletu na Rišnjak spomenem.

Odmahiza Lokava leži vodena pila venecijanskog sustava, a ove godine po Pfisteru šum. mjerniku pretvorena donekle polag Kankelvicova načina. Do prošlih pet godina bile su običajno sve pilane po mletačkom sustavu. Gradnja ove vrsti pilana u našoj hrvatskoj Švici uvedena je već prije 50 godina po talijanskih trgovcima, nu buduće su medjutim posjednici uvidili, da imade daleko vrstnijih sustava, zato se ove pile sad redomice preustrojavaju.

Pomenuta ovdje vodena pilana radila je do sada samo 1 rezom, a od sada radi kod iste vode 2 put toliko, na 2 reza, sjegurno velika probit, koja se je u glavnom postigla time, što je mjesto mljetačke prasice obično kolo sa podlievkom postavljeno te ribanje iz drva na mјedene podstave prenešeno. Na istom potoku kreće se još više sličnih vodenih pilana do podnožja Rišnjaka, stranom pilana po originalu mljetačkom, a stranom racionalno popravljenih, na broju 9 sa 22 reza, produkcijom od godišnjih preko 25000 kub. m. rezanja u piljenice i tavalone (platnice).

Odmaknuv se odavle kakovih 200 koračaja, eto nas u parnoj pilani kneza Thurn-Taxis.

Ova pilana radeć sa 36 konjskih sila sastoji se iz 3 Thopamovih jarma, 2 okružnica za tavolete, 4 običnih cirkulara za krajenje i prezivanje, 1 makine za šindru i tokare i 1 vrtače.

Razredjenju i uredjenju ove tvornice po nacrtu Thopamovom ne ima ni vještak, do neznatnih iznimaka, što prigovoriti.

Već naerti šum. strojeva iz Exnerovog djela uvjeravaju nas, da je sustav Thopamovih jarmova zarad višebrojnih rezova najprikladniji, niti prelagan kao u francuzkih tvorničara te amerikanskih, niti premasivan, kako se to englezkim fabrikatom prigovara. Srednja mјera i ovdje se zlatnom smatrati može, a stoga po mojem mnjenju racionalnijih jarmova do danas niti ne ima.

Jeftina podvorba, riedki popravci, lasna uputa, a čisto djelo, glavna su odlikovanja ovog sustava, a stoga i svakomu za preporučiti.

Okružnice za tavolete bukove (bukovice) podnipošto ne odgovaraju svojoj svrsi, jer zahtievaju dvostručnu snagu, a ne rade nikada točno, iziskuju pako osobitu opreznost i vještinu pilara, a zato se nikomu ne mogu preporučiti, kao ni švindel sa američanskimi jedno- i višebrojnimi okružnicama za rezanje žaganica. Okružnice u obće zahtievaju mnogo više sile, nego li podužne pile (veliki su odpadci gradje i netočno rade), pa stoga ih može samo i onaj rabiti, koji ne treba parnu ili vodenu snagu kao ni drvo štediti.

Još bi napomenuti imao makinu za šindru. Ova se preporuča samo za onu okolicu, gdje je drvo skupo, te gdje manjka eejpke gradje, stoga se neće u Hrvatskoj još ni za 50 godina uporabljivati, akoprem su već mnogi obrtnici na istu tisuće utaman potrošili.

Kolikogod se tehničkoj vještini ove tvornice u glavnom prigovoriti ne smije, toliko se ipak mora prigovarati šumarškoj svrsi iste, jer je namještena izvan šuma, a kolosalni rad iste (godišnjih 30000 kub. m.) ne stoji u nikakvom razmjerju sa produkcijom i zalihom šuma, za koje je postavljena; stoga bi ista, držeći se racionalnih propisa šumarstva, već odkada morala prestati raditi, akoprem u cijelom tek 6 godina radi.

Razgledav jošter izradjenu robu, koja se sastoji iz tavolona, žaganica (od $\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ "'), jelovog i omorikovog drva, te bukovine i odpadaka, kao škvoraca, okrajaka i inoga, to moram iztaknuti, da me je pri tom obrtničko srce zabolilo.

U tih odpadcih bo našao bi stolar, kolar i tokar vrlo dobra tvoriva, nu ono putuje pod parni kotao ili se razprodaje tako rekuć badava. Primjerice bi samo to naveo: Trst i Rieka kupuju tisuće i tisuće držalice za metle ča iz Amerike za daljnje razpačavanje po cijeloj Austriji; naša vojska troši godimice također hiljade i hiljade držalica za sjekire, budake, lopate te kupuje to prilično skupo, a koliko sličnog materijala treba Italija i Grčka, koje su isto tako na naše šume upućene, pa ipak nitko na to ne misli i nitko za tim ne ide, da onu veliku gromadu zato sposobnih odpravaka od preko 2000 kub. m skupocjenije unovči.

Izradjen materijal i kusovi nas poučavaju, da je velika šteta, što se bezobzirce u kusove za ovu pilu pretvara drveće osobitih dimenzija, prikladno i za skupocjeniju gradju, nego li su žaganice, dočim se znade, da se plaća kub. m. po dva i tri put tako skupo, ako se upotriebe za bordunale i jedrenjake.

Bukova opet gradja dokazuje nam, da je iz nekih šum. predjela eminentno sposobna za izradjivanje Thonetovih stolaca, pa ipak se o tom još ni ne misli, akoprem se razprodaje 1 kub. m. po 1 for., dočim Thonetove i slične stolarnice kupuju takovu gradju i po 30 for. E pa tko i bi na to mislio, ta mi smo producenti surovine i sruovo tržimo!

Krenuv odayle u šumu po novoj cesti, što ju uprava pred 3 godine najviše u svrhu izvoza materijala do pomenute parne pilane sagradila, pomislih, kuda sreće po hrvatske šumoposjednike, da i oni obrate toliku pozornost na šumske puteve, kako to baš Thurn-Taxova uprava ovdje čini.

Za šumište od 30.000 rali gradi se već druga pruga uz trosak od 20.000 for. — Gdje bi se drugdje šumar samo i usudio toliko preliminirati, a kamo li na izvedenje umoliti, — kod inih vlastela u Hrvatskoj? Ta sve šumske hrvatske uprave ne troše na komunikaciju toliko, koliko ovaj jedini šumski kneževski ured, akoprem bi svagdje to nuždније a i koristnije bilo, nego li baš ovdje.

Bože moj, ta mi još na drvenih osicah i na tovare branjamo drvo iz šume, pa tko bi se ruglu izmetnuo, da predloži izvoz drva vicinalnom prugom? — Zar nam nisu poznate opozicije kod preliminara vicinalne pruge kroz brodske šume?

Promišljajući o komunikaciji došli smo u izharane šume još za posjedovanja Bathyanja, a čim dalje tim bližje prašumam.

Svrnem se sada na šumarstvo, te se doskora uvjerim, da je gospodarstvo neuredjeno i da neredovita prieborna sječa obstoji, o čem međutim ne mislih ovaj puta pisati.

Ovdje se jedrenjaci priredjuju, onamo bordunali i sitnija gradja, najviše se kusci za pilane izraduju, drvo pougljenjuje, a samo mjestimice ciepaju se i daske (sindre). To bi bilo sve, proizvadjanje u kneževskoj šumi — a drugih sortimenta niti u ostalih šumah hrvatske Švice ne vidiš. Primitivna kultura, ali i primitivno proizvadjanje!

Težko je onomu, tko što nova počimlje, pa i meni kao obrtniku u drvarstvu, koji si je zadatkom stavio na tom polju napred kročiti.

Išao sam na Rišnjak, da proučim i mladežu iz moje tvornice drvene robe saberem onaj materijal, kojeg do danas u ovoj okolini nitko ne uvažuje, a kamō li unovčuje.

Smrdeljikovinu sabirem za krasna obješala pušaka, a tako i ljeskove palice; lipovinu i topolovinu za cvjetnje lonce i cvjetnjake, brinjavinu za pipe i umjetne česarice, za spreme šivaćeg orudja, omorikove, jelove i borove česarice u svrhu nakita okvira, posudja za voće i ino pokućstvo, a tako isto i mah, krilasto sjeme javora, lešnjake sa ljuskom, žir, gube itd.

Svega toga obilno sam sabrao, pa se divim, koli krasni predmeti se ovim već danas u mojoj tvornici sastavljuju. Ne ima umjetnika nad prirodom, pa što bi bilo ljepše od umjetno sastavljenih prirodina? Što je biserje okovano, najumetnije, francuzkom ili talijanskom rukom, na bečkoj izložbi bilo spram nakitom kinezkim iz kojekako vih zareznika? Atentat umjetnički. Tako isto vriedja moje oko, kada sravnim svoj okvir, sastavljen i izkićen šumskim plodom, sa okvirom pozlaćenim ili uglađenim. Neka mi se oprosti, što ja to govorim, nu eto će i zagrebačka izložba obrti o tom suditi.

Početnik sam u našoj industriji i drvnom obrtu, nu kada sam već na tom putu, poći ēu i dalje.

Prošav kroz šumske priedjele Lazac, Tumac i dalje, došao sam do parne pilane u Crnomlugu, sada Parentove.

Ova tvornica, tjerana od kakovih 30 konjskih sila, sa gradjena je već pred kakovih 10 godina po Durbešiću u svrhu rezanja bukovica. Ima 7 jarmova, svaki sa 1 ili 2 reza, i to po mljetačkom sustavu. Sav mehanizam i razredjenje tako je dobro, da i danas bolje bukovice nikoja meni poznata pilana ne reže.

Odavle tek počimlje naporno penjanje do Rišnjaka i traje 3 dobra sata. Iznad mješovite bukove, jelove, smrekove šume, uštrkanom javorom i po gdjekojim briestom i lipom, uzdiže se vrhunac Smrekoyac.

Ovaj predjel danas tek 0·5 sklopljen omorikom i bukvom, najviše je namirio hrvatsko Primorje jedrenjaci, pa zato nije ni čudo, da je i on, tako udaljen od mora, ipak već prije 20 godina do uporabe došao, jer imade stabalje visokog uzrasta, i osobite žilavosti i trajnosti. Debla od 20" u promjeru broje preko 200 godina, a naišao sam na panjeve i 200 godina starih, al još vazda zdrave.

Negdje na pol puta u Smrekovcu upozorio me je g. Pfister, koji se je medjutim nam pridružio bio, na duboku jamu u promjeru od 2 m., al sudeć po jeki kamena, što smo ga u nju bacali, i do 20 m. duboku. Čudnovato, da si voda toli duboke jame reć bi ovdje u živom kamenu prokopala.

Za malo stigosmo na Medvedvrata kakovih 1285 m. iznad mora, odkud nam se do skora otvorio vidik na hrvatsko - švicarskog risa. Koli dobro li je ovaj vrhunac ozvan Rišnjakom. Upravo nas obuze neki strah, kadno se, došav iz guste šume, pred nami pojавio najedanput sivi čelavac Rišnjak, obkoljen bukovim zelenilom, koji reć bi da na plien svoj vreba. Sad se popesmo na vrh glave, koja leži 1528 m. iznad mora, i eto nas na vrhu kod same točke triangulacije.

U čas ovaj opazismo kod kamena butelju, i smisliv se popišemo nas svih imena na cedulji i metnemo to po običaju za uspomen uz olovku u dobro zatvorenu butelju izpod kamena. (Istu flašu našao je ovdje 20 dana iza nas g. šum. nadzornik Ettinger, pa požurio i on kroniku Rišnjaka nadopuniti svojom bilježkom). Iz vrha glavice otvorena svestrana panorama prekrasna je, jer dočim se sve do Triglava vrh za vrhom zaodje-

ven šumom niže, a tako i s južne strane do Belolasice, to se sa iztočne strane prostire opet kneževska suma; najljepši je medjutim pogled spram zapadu na Istru, te jadransko more. Nauživ se neko vrieme tog divotnog pogleda, spuštasmo se niz Rišnjak kući, a pri tom se ogledah po malo i na njegovu fioru.

Spomenuti éu dakle i o tom koju u glavnom. Pošto je visoka šuma, sastojeća se iz spomenutih vrsti drva, na visinu od kojih 1300 m., prestala biti sastojinom, opažamo iznad toga samo još u hrpah zakržljanu bukvu, a i to samo na zaklonjenih mjestih. Iznad ovog pojasa t. j. iznad 1400 m. vere se na sve strane kosodrevina (Krummholzkiefer), nigdje medjutim viša od 2 m., a pojedina stabla imadu pri dnu najviše do 20 ctm. debljine. Izmedju onog drvlja pako, koje se do na vrh nahadja, nailazio sam i bukovine, omorike i prostog javora. Uдовoljiv svojoj znatiželjnosti posjekao sam više stabala jedne i druge vrsti, pa sam se uvjerio, da je najstarije drveće tek 60 godina staro, i tek 20 ctm. na korjenu debelo! Jedru javorovu šibu, bujnog izgleda, našao sam na samom vrhu, mjerila je pako u duljini 1 m., a na panju bijaše tek 1 cm. debela; mislio sam, da je kraj prividne bujnosti rasta i dobre zaklonjenosti još mlada, al kada joj dobu izpitah, ne mogoh se dosta načuditi, što je i preko 20 godina stara bila. Opravdana je stoga tvrdnja, da su uvjeti za uzgoj šumske najnepovoljniji na Rišnjaku, a da svaka vrst drveća tim već starost postići može čim su elementi za uzrast obilnije zastupani. Ta ovdje se suši n. pr. omorika u 50. godini, dočim ista opet 2000' izpod Rišnjaka 200 i više godina doživi.

Nabrav si ovdje bjelolista, česarica od kosodrvine za nakit okvira, odputismo se ravno bržje koracajuć domu.

Čudne li me misli zaokupiše sred te hrvatsko švicarske šume, poznavajući šumsku uporabu, ter sjećajuć se izvrstne komunikacije spram Banatu, Italiji i Grčkoj i presretnog položaja tih krajeva za svaki šumski obrt i industriju, žalio sam ovdašnji narod, koji kraj svega toga ipak još prosjači, ter taj u zbilji najnesretniji kraj Hrvatske.

Uz sav bo silni surovi šumski materijal ne ima narod niti $\frac{1}{4}$ godine u hrvatskoj Švici posla, stoga mora u daleki svjet, da izprosjači zaslužbe, dočim danomice sve to dublje propada, a ipak bi bogatiji od pravog Švicara biti mogao.

Ta zar ne troši godimice samo južna Magjarska i Hrvatska preko 400.000 metričnih centi drvene robe, uvežene iz Bavarske, Švice itd. pa ipak bi naš narod to isto producirati mogao? To je moje uvjerenje i izkustvo, al se tomu hoće prije svega novčane žrtve, koje drugi do zemaljske blagajne preuzeti ne može.

Mi bi trebali ovdje izvrstnih obrtnika, drvene robe, jer surovine bezvriedne imade i previše.

Surovine narav proizvadja, al u novac ih pretvaraju ljudi, zato bi nam pako valjalo radnike na obrtnom i industrijalnom polju okretne uzgajati, a zato i obrtne škole podignuti.

A što ćemo kad se kod nas tako ne umuje, pa zato moram i ova svoja razmatranja svršiti, uzdišući: „Al smo primitivni!“

Različite viesti.

Gospodi suradnikom šumarskoga lista na znanje. Pošto se još uvek dogadja, da pojedina gospoda šiljaju dopise i članke u Zagreb predsjedničtvu društva, te po tom družtu prouzrokuju nepotrebne izdatke, to si smatramo dužnošću i opet upozoriti gospodu suradnike lista i članove društva na zaključak upravljavajućeg odbora, po kojem se nijedan članak u šumarski list bez znanja uredništva uvrstiti ne smije, a ujedno molimo svu dotičnu gospodu, da odsele sve lista se tičuće dopise izvole jedino uredničtvu lista u Križevac pošiljati.

Obzirom na honorar za članke, uvrštene u šumarski list, valja nam takodjer iztaknuti, da će se po zaključku upravljavajućeg odbora samo originalni na hrvatskom jeziku pisani članci, bez krupnijih izpravaka, podpunoma honorirati, članci pako, koje uredništvo prevadljatioli temeljito preinaćivati odnosno izpravljati mora, neće se nagradjivati. Iznimice voljno je uredništvo takodjer i vanredne nagrade (po dogovoru) doznačivati.

Novi madjarski šumski zakon od god. 1879. Držeći, da će mnoge članove hrvatskog šumarskog društva zanimati novi šumski zakon za Madjarsku od g. 1879., prioběujemo im eto, da se njemačko izdanje istog dobiva u knjižari M. Rath-a u Budapešti uz cenu od 60 novč.

Atlas bilja. Koncem prosinca razaslala je poznata firma C. Albrecht u Zagrebu prospect prekrasne zbirke viernih i točnih bilinskih odtiska, popričnih i uzdužnih proreza drva, kore, drvotočine itd. Medjutim izašla je i razaslana već prva svezka te vele poučne zbirke, sadržavajuća „Pratnjače hrvatskog primorja.“ Zbirku tu izdaje bivši šumar knjeginje Thurn-Taxis u Lokvah, g. I. Pfister, koji se za naše šumarstvo i tim učinio zaslužnim, što je izumio više vrlo shodnih šumarskih strojeva, od kojih nam je primjerice samo „visomjer“ spomenut. Dočim će dakle I. i

II. dio zbirke sadržavati paprati hrvatskog primorja, sadržavati će III. dio još i paprati hrvat, nizina, a nadje li djelo povoljna odziva u obćinstvu, pridodati će izdavatelji istomu još i paprati Dalmacije. Cijena pojedinog svezka iznosi 1 for. 40 novč. Svaka slika imade svoj tekst, u kojem se nalaze u kratko spomenute sve osobite oznake dotične biljke, vrieme evantije i listanja, gdje se nalazi, kako daleko se proteže, da li je koristna ili štetna i t. d. Mi, koji imamo prilike i sami osvijedočiti se o vrstnoći i ljepoti toga djela, preporučujemo ga našim drugovom čim toplije, jer ono je ne samo vrlo poučno, već liepe opreme radi vrstno je riesiti stol ili knjižnicu svakog ljubitelja prirode, dakle i nas šumara.

Status osoblja austrijske državne i zakladne šumarske uprave. Po najglavnijih kategorijah iznaša broj u ministarstvu poljodeljstva: u V. dnevnom razredu stojećih: ministerijalnih savjetnika, od kojih

			1 zemaljski nadšumarnik	2
u VI.	"	"	nadsavjetnika šumarstva	2
u VII.	"	"	1 savjetnik šumarstva, 1 šumarnik i 1 ministerijalni perovodja	3
u VIII.	"	"	1 namjestnik šumarnika i 1 ministerijalni perovodja	2
u IX.	"	"	2 šumarska mjernika	2
u X.	"	"	2 šumarsko - mjernička pristava i 1 šumar	3
u XI.	"	"	šumarskih pristava	4
				ili ukupno 18

Kod 7 pokrajinskih ravnateljstva službuje:

VI.	dnevnog razreda	6 nadšumarnika i 1 ravnatelj dobara	7
VII.	"	12 šumarnika, 1 administrativni i 2 računarska nadsavjetnika	15
VIII.	"	7 namjestnih šumarnika, 6 šumarskih nadmjernika, 8 tajnika i 5 računarskih savjetnika .	26
IX.	"	9 nadšumara, 3 šumarska mjernika, 1 pristav, 15 računarskih revidenta i ravnatelj ureda .	29
X.	"	2 šumara, 7 šumarsko-mjerničkih pristava, 5 perovodja, 18 računarskih oficijala i 7 uredovnih oficijala	39
XI.	"	3 šumarska pristava, 18 računarskih pristava, 9 pisara, 42 šumarska vježbenika, 38 računarskih vježbenika i dnevniciara	80
		Podvornici	19
			ili ukupno 281

Kod 171. mjestnog upravnog kotara službuje:

IX.	dnevnog razreda	87 nadšumara i 8 upravitelja	95
X.	"	86 šumara i 14 protustavnika	100
XI.	"	9 šumarskih pristava i 7 protustavničkih pristava 585 nadlugaru, 174 lugara, 147 čuvara i 3 poljara .	16 909
		11 podvornika i 9 noćnih stražara	20
			ili ukupno 1140

Svega skupa 1439 službujućih, od kojih je rodom iz Česke 243, iz Moravske 81, iz Šlezke 36, iz Galicije 249, iz Bukovine 37, iz dolje Austrije 86, iz gornje Austrije 193, iz Tirola 199, iz Salcburžke 90, iz Štajerske 73, iz Koruške 31, iz Kranjske 36, iz austrijskog primorja 48, iz Ugarske i Hrvatske 16, iz Njemačke 11, iz Italije 4, iz Rusije 6.

Izumrla divjač. Poznato je, da je već za historične dobe nestalo više vrsti šumskih životinja, od onih pako, koje nekoč takodjer i po euro-pejskih šumah življahu, izumrle su sliedeće vrsti sisara: *Bos urus* (Auerochs), *Bos bonasius* (Wisent.), *Manati Rhytina Stelleri* (Seekuh); od ptica pako: *Plantus impennis* (der grosse Alk), *Pezophaps solitaria* (Stock), *Porphyrio notornis coeruleoescens* (Schlegel), *Aphanopterix imperialis* (das rothe Huhn), *Didus ineptus* (Dodo), *Dinornis Moa* (straussartige Moa), *Notorius Manteli*, *Apteryx*, *Coturnix Novo Zelandii* i *Nestor Productus*. Posljednjih pet vrsti ptica nadjoše Europejci na Novoj Selandiji, kad ju obreše.

Kako li nam valja uzčuvati sjetu od pohare. Čitamo u „Allgemeine Forst und Jagd-Zeitung“, da je dobro, želimo li sjeme kod sjetve uzčuvati od pohare glijista, kukaca, miševa itd., ako takovo sjeme prije nego ga posijemo, smočimo u razredjenoj karbolnoj kiselini.

K uzgoju stranih vrsti drveća. Nadšumar Bernuth preporučuje u „Zeitschrift für Forst- und Jagdwesen“ sliedeće strane vrsti drveća za uzgoj u sjevernoj Njemačkoj:

A. Crnogorice: *Pinus Douglasii* Lindl., *P. Menziesii* Dougl., *Pinus balsamea* L., *Pinus Fraseri* Pursch., *P. Strobus* L., *P. alba* Ait. Michx.

B. Listače: *Quercus rubra* L., *Quercus coccinea* Wghm., *Qu. alba* L., *Acer dasycarpum* Ehrh., *Acer Negundo* L., *Gledischia triacanthos* L., *Gledischia monosperma* Walt., *Gledischia macrocantha* Wld., *Platanus occidentalis* L., *Liquidambar stryaciflua* L., *Caria porcina* Nutt., *Juglans nigra* L., *J. cinerea* L. i *Castanea vesca* Gört.

Iz Dalmacije. Piše nam prijatelj, da je u četvrtoj sjednici od 1. rujna 1881. sabora dalmatinskoga po predlogu zastupnika Masovičića pročitano izviešće zemaljskog odbora, te po tom na predlog izvjestitelja Vrankovića stvoren sliedeći zaključak: „Sabor izrazuje vlasti želju, da bi ista pitanje pobašenja (Berasung) dalmatinskih goljeti proučiti dala, ter po tome onda saboru predložila primjerenu zakonsku osnovu na ustavni pretres.“ Nu strukvnjaci, akoprem su osvjedočeni o potrebi i koristi tog pobašenja, kojim bi imalo takodjer i ošumljenje kao i regulacija vododerina uzsljediti, misle, da bi prije svega valjalo provesti organizaciju obćinske šumarske uprave i osoblja, a zatim još i zakonske ustanove od godine 1876. i 1880., tičuće se diove i ošumljenja pustoga obćinskoga zemljišta, jer timi bi se činjenicami i onako djelomice bar odredjeno pobašenje i ošumljivanje izvelo, a bez valjanog se osoblja neće toli težak posao, kakav je baš taj na krašu, poduzeti moći.

Koliko Beč potrebuje goriva? Po izkazih g. Wesselya potrošeno bi g. 1880. u Beču (zajedno sa predgradji) 12,800.000 bečkih centi kamennog ugljiva, 170.000 bečkih hvati gorivnog drva i 63.800 bečkih centi drvnog ugljena. Ciene bijahu iste godine za kameni ugljen po centu 45

do 64 novč. u veliko, za drvní ugljen po kubičnu stopu 31·5 do 38 nč., ciene gorivnog drva pako bijahu po metrični hvat 19·75 do 25 fr. a. vr.

Novi zakon o imovnih obćinah protegnut i na banovinu. Čujemo, da visoka kr. zemaljska vlada kani novi zakon od 11. srpnja 1881., kojim se razjasnjuju, odnosno preinačuju neke ustanove zakona od 15. lipnja 1873. o imovnih obćinah u hrvatsko-slavonskoj vojnoj krajini, također i na imovnu obćinu križevačku i belovarsku u bivšoj belovarskoj Krajini protegnuti.

Veliki zvierinjak. Glasa se, da presvjetli g. grof Rudolf Erdödy, posjednik Novog Marofa i t. d. misli na istom imanju veliki zvierinjak od blizu 5000 jutara površine uređiti. Već i dosada bijaše tuj jedan od najvećih i na divjači najbogatijih zvierinjaka, a vlastnik sam broji se medju prve „Sportsmane“ u Hrvatskoj.

Sumarsko obrtno društvo u Hrvatskoj. U Lokvah, u primorju, ustrojilo se akcionarno društvo, koje si preduze svrhom, tamošnjemu radnomu no siromašnomu žiteljstvu dobiti privredu priučavajući ga finijemu izradjivanju razne drvene robe, poput Švicara i Nürnbergana.

Lovačke crtice iz križevačke okolice. Nekoliko lovaca iz grada Križevaca uputi se dne 20. studena ove godine u bližnju pol sata udaljenu gradsku šumu „Brezine“ do jazavčevih jama, koje već mnogo godina tamо postoje, te kod kojih je gdjekoji jazavac već zaglavio.

Okretni i hrabri maleni pas jazavčar pokaza sliedeć jazavca i ljući u podzemnih prohodih od prilike pravac, kamo se je jazavac zavukao, tako da se je moglo sa izkapanjem odmah započeti. Od 10 sati u jutro pa do 4 sata posle podne kopahu 3 radnika marljivo sa motikami i budakom nad timi jamami tako, da prosjekoše podzemni prohod jazavca, izkopav formalne grobove do jedan hvat dubljine.

Istom kod izkapanja trećega groba bio je jazavac u takovom tescenju, da već nije mogao natrag uzmicati, već je radje navalio na psa, te ga iztjerao iz svojega stana kod drugoga groba. Pošto je sad nastala žestoka borba izmedju jaka jazavca i malena psa, a s druge strane bilo se je i bojati, da će jazavac gustim šikanjem izmaći, učinio je lovac jedan tomu hrvanju kraj, izpaliv hitac iz puške jazavcu u glavu. Dobro uhrađena jazavčica težila je 30 funti, a bila bi, da je ove godine žir i bukvica urodila i težja. (Nekoliko dana kasnije ubita bi tuj i jedna šljuka).

Prije dve godine izkopahu isti loveci kod tih jama jazavca (mužaka), a malo zatim ustrielio je lugar blizu Križevca jazavca na čekanju. U jamah nadjoše se ostanci velikog šumskog zeca, kojega nije sigurno on uhvatio, već mu ga je na povoljnem mjestu u onoj šumi lisica ostavila.

Štovani će čitatelji, poznavajući dobro život i narav jazavca, znati ocjeniti veliku njegovu škodljivost, osobito u gospodarskom i lovačkom obziru, naprama onoj koristi i uslužnosti, koju nam čini utamanjivanjem ličinka i zareznika, čega radi ga neki naravoslovi odviše brane. — Akо prenije jazavac tako riedka zvier u našoj domovini, držao je pisac ovih redaka ipak za vrijedno, da taj dogodaj ovdje napomene, te i druge lovece na to sklone, da u šumarskom listu češće saobće kratke lovačke crtice o raznoj ubijenoj divljadi i zvjeradi u našoj domovini, koji podatci bi veoma

dobro služili strukovnjaku i piscu, koji bi htio izraditi knjigu o našem lovstvu.

V. K.

Zagrebačka gora kraške naravi. Po najnovijih geoloških izražavanjih gore zagrebačke po pristavu narodnog muzeja u Zagrebu g. dru. D. Krambergeru, nalaze se na sjevero-zapadnom dielu zagrebačke gore u okolini Vrabča pa do Bistre očiti tragovi kraške formacije t. j. doline, ponikve, ponori i potoci, koji čas pod zemljom nestaju, čas se opet u većoj daljini pojavljuju, terra rosa i t. d., što bi opeta očitim dokazom bilo, ako u obče takovih još treba, da je i primorski kras osumljen bio, a ujedno bio bi to i nedvojbeni „memento mori“ za one, kojim nadleži sumarenje po tih krajevih — kao i za Zagreb.

Döbners Botanik für Forstmänner. Malo imade starijih šumara u nas, kojim ne bi bila Döbnerova botanika za učenje služila, svi ju pako brojimo medju najbolja djela te vrsti. Sada nas pako pred koji dan poznata knjižara P. Pareya u Berlincu iznenadi tako rekuć prekrasno opremljenim četvrtim izdanjem rečenog djela, koje pod naslovom „Döbners Botanik für Forstmänner, nebst einem Anhange: Tabellen zur Bestimmung der Holzgewächse während der Blüthe und im winterlichen Zustande. Vierte Auflage, vollständig neu bearbeitet von Dr. Friedrich Nobbe, Professor der kgl. sächsischen Forstakademie zu Tharand etc.“ u Berliuu izadje. — Već prvi pogled dokazuje nam, da se knjiga u novoj toj nakladi baš bitno odlikuje od prijašnjih starijih, a ono 430 prekrasno izradjenih slika čine to djelo u mnogom podpunije, pa i poznato učenjačko ime professora Nobbea jamči nam za znanstvenu vrednost knjige. Akoprem je ciena knjigi znatna t. j. 9 for., to ipak ne bi smjelo biti šumarske knjižnice bez nje.

Novo djelo professora M. Presslera. G. professor M. R. Pressler objelodanju je i opet nedavno vrlo zanimivu brošuru pod naslovom: „die beiden Weiserprozente als Grundlage des eigentlichen und wissenschaftlichen Vorhabens und Lichtungsbetriebes wie der productivsten Bestandeswirthschaft überhaupt“, u kojoj nam g. pisac baš vele poučnim i znanstvenim načinom tumači veliku važnost progalanjenja šuma.

Najnovije djelo professora dr. A. baruna Seckendorfa. Medju najinteressantnija znanstvena šumarska djela spada bez dvojbe tek nedavno izašlo djelo „Beiträge zur Kenntniß der Schwarzföhre (*Pinus austriaca Höss.*), von Dr. Arthur Freiherrn von Seckendorff, k. k. o. ö. Professor, Regierungsrath und Leiter des forstlichen Versuchswesens. I. Theil. Mit XV. Tafeln und 20 Abbildungen im Text.“ Wien 1881. Preiss 7·10 fr. Kako pisac sam u predgovoru veli, svrha je tomu djelu upoznati strani i šumarski svjet potanko sa svojstvi i vrlinami po izbor austrijske vrsti drva „*Pinus austriaca*.“ Djelo izradjeno je vele pomno po svih skoro silah bečkog šumarskog pokušališta, a pisac posvetio ga je svomu bivšemu profesorru dru. Gustavu Heyeru. Knjiga se ova imade smatrati prvom svezkom dalnjeg niza razprava austrijskom boru. — Pošto ima knjiga ne samo znanstvenu no i trajnu slavost, to ju preporučamo našim drugovom što toplijie.

Sjednica upravljujućega odbora. Dne 3. prosinca 1880. obdržavao je upravljujući odbor svoju redovitu zaključnu godišnju sjednicu u prisutnosti sliedeće gospode odbornika: M. Urbanića, J. Ettingera, S. Rosi-

pala, V. Köröškönji-a i F. Kesterčanka. Na sjednici toj riešilo se je više toga, osobito pako: budu pregledani družtveni računi i utanačeno stanje družtvene imovine i blagajne, odlučeno pogledom na predstavke visokoj vlasti, obzirom na utanačene zaključke ovogodišnje glavne skupštine i t. d. Osim toga budu riešeni i pročitani razni družtvu prispjeli dopisi, od kojih nam je iztaknuti osobito dopis visoke kr. zemaljske vlade, u kojem nam Visokoista javi kao odgovor na poznatu predstavku družtva visokomu saboru glede subvencije, da nam za sada ne može takovu sbog pomanjkanja razpoloživih sredstva doznačiti, nu da će družtvo takovu dobiti, čim se i onako predstojeća reorganizacija šumarstva u zemlji provede. Isto tako zaključi upravljavajući odbor dojduću glavnu skupštinu obdržavati u gradu Zagrebu, nu to samo onda, ako bude Visoka kr. zemaljska vlada družtvu na pretres predložila osnovu novog šumskog zakona, i to po svom zastupniku, jer upravljavajući odbor je uvjeren, da se toli važan predmet ne može bez neposrednog uticaja Visoke vlade uspjehom u obće na dnevni red staviti, pošto su pri tom i onako u prvom redu nazori Visokoiste mjerodavni; ne udovolji li pak Visoka vlada toj molbi, to će se valjda dojduća glavna skupština obdržavati u Otoču.

Lov u Hrvatskoj. Lov pokazao se je ove jeseni u Hrvatskoj dosta izdašnim. Zeceva, vele loveci, bilo je svuda baš u obilju; šljuka takodjer je u nekih stranah dosta bilo, nu kraj svega toga malo ih se ubilo, jer su povodnje i zločesto kišovito vrieme priečile u vele tu vrst lova. Lisica imade osobito mnogo, a i kurjaci već postaju po svih stranih objestni, tako nam neki dan zagrebačke novine javiše, da su vuci u šumi među Kereštinjem i Goricom napali eiganina, pa ga izjeli zajedno s kljusetom.

Lugarnice u Cislajtaniji. Kolika se važnost u najnovije doba u cislajtanskih zemljah polaze na uzgoj valjanog lugarskog i čuvarsko-šumarskog osoblja, viditi je već odtale, što sada tamo već 5 takovih škola imadu, i to: dolnjo-austrijansku lugarsku školu u Aggsbachu, c. kr. lugarske škole u Gusswerku i Hallu, zatim lugarske tečaje (zemaljski zavodi) u Bregenci i Rotholzu u Tirolskoj. Zanima li se tkegodi pobliže za te zavode, to mu preporučujemo čitati djelece „Programm und Unterrichtsplan für die vom k. k. Ackerbauministerium errichteten Forstwart-Schulen“, koja se dobije u c. kr. državnoj štampari u Beču.

Koliko triesla imade kora šumskoga drveća. Po bilježkah, koje je dr. Carlos Castel, professor šumarske akademije u Madridu, objelodanio u „Nuova rivista forestale, Firenze“ imade kora od *Abies pectinata* Dec. (Die Weisstanne) $2-5\%$, trieslovine, *Betula alba*, L. (Birke) nutarnji dio kore $7\frac{1}{2}-10\%$, vanjska kora $1\cdot23-1\cdot48\%$, *Castanea vesca* Will. (die zahme Kastanie) 12% , *Crataegus oxyacantha* (Weissdorn) 5% , *Emalyptus Labill.* $6-11\%$, *Fagus sylvatica* (Buche) $5\cdot16-5\cdot48\%$, *Fraxinus excelsior* L. (die Esche) $4\cdot19-8\cdot76\%$, *Larix europaea* (die Lärche) $4\cdot7-13\cdot9\%$, *Pinus pinaster* $3\cdot88-7\cdot95\%$, *Pinus halepensis* $6\cdot96-11\cdot66\%$, *Pinus pinea* $4\cdot87-25\cdot19\%$, *Quercus suber* (die Korkeiche) $5-13\frac{1}{2}\%$, *Quercus ilex* (Stein-Eiche) $9-23\%$, *Rhus Cotinus* (Sumach) $9-33\%$, *Ulmus campestris* (Ulme) $1\cdot91-6\cdot63\%$ triesla.

Gospodarsko i šumarsko knjigovodstvo. Knjiga, štono ju napisa tajnik kr. šumarskog i gospodarskog učilišta u Križevcima, g. Josip pl. Lajer, već je dotiskana nakladom visoke kr. zemaljske vlade, a dobiva se takodjer i u knjižari g. Neuberga u Križevcima uz cenu od 1 for. 20 nđ. Mi tu knjigu čim toplijie preporučamo osobito protustavničkom osoblju raznih šumskih ureda.

Iz Hercegovine. Javljuju iz Hercegovine, da je tamošnja vlast nakana za omogućiti ondašnjemu siromašnomu štiteljstvu privredu, u dolini Neretve urediti ovelike nasade vrbika za pletarstvo. Znajući od kolike hasni mogu biti ovakova poduzeća, držimo, da ne bi s gorjega bilo, kad bi se i kod nas n. pr. oko Varaždina, Petrinje i t. d. u tom pogledu nešto učinilo.

Koliko imade njemačkih šumarskih družtva i učilišta? U Austriji postoje sljedeći šumarski zavodi: 1. C. kr. visoka škola za šumarstvo u Beču. 2. Moravsko-slezko šumarsko učilište u Eulenbergu. 3. Šumarsko učilište u Weisswassernu. 4. Šumarski tečaj c. kr. politehničke u Gracu. 5. Zemaljski šumarski zavod u Lavovu. 6. Lugarnica za dolnu Austriju u Aggzbachu. 7., 8. Lugarnice za Tirolsku u Bregenci i Rotholzu. 9. Lugarnica u Hallu. 10. Lugarnica za Štajersku u Gusswerku.

U Njemačkoj postoje sljedeća šumarska učilišta: 1. Kr. pruska šumarska akademija u Eberswaldi. 2. Kr. pruska šumarska akademija u Mündenu. 3. Kr. bavarska šumarska akademija u Aschaffenburgu. 4. Kr. bavarski fakultet za šumarstvo na univerzi u Monakovu. 5. Šumarski odsjek kr. virtemberške univerze u Tübingenu. 6. Kr. saska šumarska akademija u Tharandu. 7. Šumarski tečaj politehničke u Karlsruhe. 8. Šumarski zavod univerze u Giessenu. 9. Šumarska akademija u Eisenachu. 10. Šumarski odsjek univerze u Zürichu.

Družtva pako jesu sljedeća: 1. Oesterreichischer Forsteongress. 2. Oesterreichischer Reichsforstverein. 3. Niederösterreichischer Forstverein. 4. Niederösterreichischer Forstschatzverein. 5. Forstverein für Oesterreich o. Enns. 6. Alp- und forstwirtschaftlicher Verein für Steiermark. 7. Böhmisches Forstverein. 8. Böhmischer Forstschatzverein. 9. Mährisch-schlesischer Forstverein. 10. Mährisch-schlesischer Forstschatzverein. 11. Kärntnerischer Forstverein. 12. Forstverein für Tyrol und Vorarlberg. 13. Krainisch-küsteoländischer Forstverein. 15. Verein zu Förderung der Interessen der forstwirtschaftlichen Beamten.

Za Njemačku: 1. Versammlung deutscher Forstmänner. 2. Schlesischer Forstverein. 3. Harzer Forstverein. Hils-Solling Forstverein. 4. Pfälzischer Forstverein. 5. Sächsischer Forstverein. 6. Badischer Forstverein. 7. Verein der Forstwirthe aus Thüringen. 8. Gothaischer Forstverein. 9. Pommerischen Forstverein. 10. Verein meklenburgischer Forstwirthe. 11. Forstverein für das Grossherzogthum Hessen. 12. Württembergischer Forstverein. 13. Hessischer Forstverein. 14. Rheinischer Forstverein. 15. Preussischer Forstverein. 16. Mosel-Forstverein. 17. Schweizer Forstverein.

Svako družtvo imade svoj godišnjik, odnosno družtveni časopis, a osim toga izlazi još do 16 drugih šumarsko-lovačkih listova na njemačkom jeziku.

Nova vrst uporabe bukovine. Bečke gospodarske novine priobčiše nedavno, da je neki vlastelin u iztočnoj Galiciji kod Pržemisla uredio tvornicu, u kojoj se proizvadja spirit iz bukovog drvlja, te da je taj posao najmila neka bečka firma. U tvornici toj da se staničevina bukovine pretvara najprije u slador, koji imade, kako je poznato, snagu da vrije; ovim vrenjem a zatim destilacijom tekućine dobiva se napokon žesta. Bude li to istina, imamo liep izvor unovčenja naših ogromnih, a žali bože do sada još kraj sve vrstnoće drva skoro posve bezvrednih bukovih sastojina.

Sadite orah. Već dulje vremena obilaze našimi krajevi trgovci i to ponajviše bečki, koji kupuju baš uz dosta velike cene orahovinu za izvoz u Njemačku i Beč, na i na Trst je mnogo prolazi. U trgovini baš našu hrvatsku orahovinu vrlo cene, te je oko Križevca prodano jesenā dosta tog drvlja.

Drvene peta. Već od godine 1871. prave se po Americi na veliko peta za čizme iz dryva, pošto se uvidilo, da posve svrsi odgovaraju. Prave se pako iz suhe javorovine, a tako su vrstne i dobre, da ih već posvuda postolari uporabljaju, i to za sve vrsti čizama od najprostijih do najfinijih. Producija takovih peta već je tolika, da primjerice jedina tom fabrikacijom se baveća firma „Stern Absatz-Gesellschaft“ mjesečno do 50.000 pari drvenih peta prodaje.

Obrtnička izložba u Zagrebu. Tečajem mjeseca prosinca obdržaje se u Zagrebu obrtnička izložba, i to domaće obrti. Imajn'c prilike točno razgledati tu baš neočekivano dobro uspjelu izložbu, spomenuti nam je posebice liepu množ drvenih proizvoda domaće obrti, iz koje se (akoprem je dosta slabo zastupana) može ipak dovoljno veliko obilje uporabe drva u domaćoj obrti naroda našeg razabrati.

Natječaj. Občinsko upraviteljstvo u Vrliki (Dalmacija) raspisalo je natječaj za mjesto občinskoga šumara plaćom od godišnjih 500 fr. Medju natjecatelji dati će se prednost onim, koji su kr. šumarski zavod u Križevcima dobrim uspjehom svršili. Eventualne molbe valja upraviti na gori spomenuto občinsko upraviteljstvo.

Molba. Baveći se posebnimi znanstvenimi iztraživanji o uplivu muknje na rastlinstvo a posebice na drveće, molim gospodu drugove u praksi, u čijih šumah možebit ima gromom ošinutih, izgorenih i polomljenih itd. stabala, da mi to dobrohotno jave, i to uz opis dogadjaja po mogućnosti još vrst dryva, stojbinu, sastojinu, sklobovitost, put kojim je grom u dryvo udario, mjesec i dobu godišta, kad se to zbilo, — osobito pako i visinu mjestra iznad mora, visinu i debljinu stabla, te kvar, što ga je na stablu grom počinio, ili možebiti i sliku ili škicu dotičnog stabla. — Pisma molimo poslati na g. F. X. Kesterčaneka u Križevac.

Obavijestnik (Nachschlagewerk) za posjednike šuma i pilana, trgovce drvi itd. Već dugo osjeća se u šumskom gospodarstvu i prometu sa drvi potreba priručne knjige, koja bi s jedne strane trgovcem drvi davała naputak, od kojega šum. gospodarstva bi si isti mogli dobavljati potrebnii materijal, a s druge strane šumskim uredom označivala mjesto, što ga zauzimlju pojedine firme u prometu sa drvi. Jer kolik mnogostran je promet drvi već sam po sebi, toli različan je još i u pojedinih strukah

svojih. Baš nam predleži ogled djela, koje ima spomenuti nedostatak izpuniti. Po ovom prospektu (ogledu) uzeti će se što veći obzir ne samo na šumogojce i trgovce drvi, već i na sve ostale stručne intercesente, te će po tom to djelo biti i željenim kažiprstom kod nabave oruđja i strojeva za izradjivanje drva. Isto navesti će i one inozemne trgovce i industrijske jalce, koji drva za svoju potrebu kupuju u Austro-ugarskoj. — Sudeć po svem tom odgovarati će ovo djelo, koje će buduće godine doći u javu, potrebočam dotičnih strukovnih krugova u trgovčekom pogledu podpuno i biti će najboljim posredovateljem medju produkcijom i trošnjom.

Radi savršenoga načina, kojim će ovo djelo sastavljeno biti gledom na šumske posjednike, trgovce i industrijske jalce, pozdravljamo ga kao znatni napredak na polju štatistike, koji napredak sigurno neće ostati bez dobrotvornog upliva na praksu.

Subskripcija za ovo djelo, koje čim toplije preporučamo svim šumskim uredom, trgovcima sa drvi i t. d. kao koristnu priručnu knjigu, može se obaviti kod administracije lista: „Oesterreichisch-ungarisches Centralblatt für Walderzeugnisse“ in Wien.

Družtvene i osobne vesti. Kao pravi članovi počam od 1. siječnja 1882. pristupiše u naše družtvo slijedeća p. n. gg.: Opara Stjepan občinski šumar u Sinju, Stanko Bilisko c. k. šumarski pristav u Sinju, N. Vezić, občinski šumar u Drnišu, Stjepan Hankony šumarski pristav u Valpovu i Roberto Fischbach, kralj. šumar kod zemaljske vlade. Kao podupirajući član pristupio je p. n. g. Josip Kallina trgovac sjemenja i cvjeća u Zagrebu. — Gosp. M. Crnković, dosada šumarski pristav u Lužnici, izabran je kotarskim šumarom u Kastvu.

Naša družtvena sbirka. P. n. g. Josip Stehus, šumarski protstavnik gospoštije presvjetloga grofa Choteka u Čereviću, obogatio je našu družtvenu sbirku za 14 komada ruda i pet jaja ptica močvaraka (dva jaja razbila se putem). Za tu osobitu naklonost pomenutoga gospodina za unapredjivanje šumarskoga družtva izrazujemo mu našu najtopliju zahvalnost.

Upravljaljajući odbor.

Potvrda prijetka o uplaćenih družtvenih prinosih od 1. studenoga do konca prosinca 1881. Slijedeća p. n. gg. članovi uplatiše: Jareš Gjuro 4 for., Laksar Dragutin 4 for., Ružička August 4 for., Dojković Vilim 4 for., Rasbach Pavao 8 for., Tomljenović Luka 10 for., Brosig Rudolf 4 for., Hajek Bogoslav 4 for., Zikmundowsky Ferdo 4 for., Lang Rikard 8 for., Sacher Josip 8 for., Beyer Gjuro 4 for., Würth Edo 13 for., Hlava Dragutin 4 for., Vichodil Gustav 4 for., Ringl Rudolf 8 for., Pilz Vjekoslav 3 for., Kuhynka Josip 4 for., Verner Vilim 4 for., plem. Nemčić Gostovinsky Edo 4 for., Havliček Josip 4 for., Prokić Makso 4 for., Barišić Pavle 4 for., Pantelić Gavro 4 for., Filipović Živko 3 for., Marković Novak 2 for., Marošević Nikola 2 for., Brosig Ante 4 for., Müttermüller Miroslav 4 for., Dadourek Ante 4 for., Kleiner Fr. 4 for., Molnar Josip 4 for., Bönel Franjo 3 for., Ožbolt Josip 3 for., Čop Franjo 3 for., Brovet Vinko 3 for., Wolf Ante 3 for., Žagar Matija 3 for., Žagar Franjo 3 for., Turk Vinko 3 for., Žagar Grga 3 for., Lipovac Blaž 3 for., plem. Houvalt Vjenceslav 2 for., (za god. 1882.) Urban Josip 8 for., po-

glavarstvo grada Križevca 9 for., Dr. plem. Köröškeny Vjekoslav 4 for. (za godinu 1882.), Petanjek Franjo 4 for. (od toga 2 for. za godinu 1882.), Bilisko Stanko i Opara Stjepan ukupno 12 for. (za godinu 1882.), plem. Zaje Karmelo 5 for., Brnčić Ivan 8 for., de Alandsé Napoleon 4 for., Čorđašić Franjo 8 for., Urbanić Mijo 4 for. (za godinu 1882.), plem. Kraljević Ladislav 9 for., Rybička Josip 4 for., Strepčak Mate 3 for., Kadleček Ivan 8 for., Zobundija Mijo 7 for., Pibernik Edo 7 for., Demetrović Gjuro 8 for. i Ložarić Vinko 9 for. Ukupno dakle 306 for. a. vr.

Opazka. Oni p. n. gg. članovi našega društva, koji družtvene diplome do sada još dobili nisu, a takove pako žele, neka se izvole jednostavno poštovnom dopisnicom neposredno obratiti na upravljujući odbor hrvat.-slav. šumarskoga društva u Zagreb, te će jim se iste uz obračun od 80 novč. uz poštovno pouzeće odmah dostaviti.

Stanje družtvene blagajne

od 1. studenoga do konca prosineca 1881.

	for.	nč.	for.	nč.
Ostatak koncem listopada 1881. u gotovom noveu i kamatonosno uloženo.....	.	.	157	27
Primitak od 1. studenoga do konca prosineca 1881. .	.	.	306	.
Ukupno.....	.	.	463	27
Izdatak od 1. studenoga do konca listopada 1881... .	178	75		
Ostatak.....	284	52		
i to u gotovini 164 for. 42 nč. a u zagrebačkoj štedionici i zalagaonici kamatonosno uloženo 120 f. — n.				
Tražbine:				
Na redovitim prinescim pravih članova i na prijavljenih prinescim podupirajućih članova (za g. 1878, 1879, 1880 i 1881).....	1130	68		
Tražbine za uvrstbu oglasa u šumarskom listu.....	33	.		
Svota tražbina.....	1163	68		

Upravljujući odbor.